

NY START FÖR ÖREBRO LÄN

Handlingsprogram 2024-2026

INNEHÅLL

Sammanfattning	3
Inledning.....	6
Demokrati.....	7
Länsdemokrati.....	8
Attraktiv arbetsgivare.....	9
Hälso- och sjukvård.....	10
Länssjukvård	13
Primärvård.....	14
Psykiatri.....	15
Barnsjukvård	17
Kvinnosjukvård.....	18
En värdig vård för äldre	19
Trygg vård för utsatta.....	21
Tandvård.....	23
Etik i vård och omsorg	24
E-tjänster	25
Folkhälsoarbetet	26
Alkohol.....	27
Funktionsrättsfrågor	28
Jämställdhet och jämlikhet	29
Utbildning.....	30
Samverkan med skolans huvudmän	31
Miljö.....	32
Trafik.....	33
Kollektivtrafik.....	34
Fastigheter	37
Kultur	38
Företagande	40
Trygghet	41
Energi	42
Integration	43
Civilsamhälle.....	44
Ekonomi	46

Sammanfattning

Liberalernas handlingsprogram 2024- 2026 pekar ut den riktning som kommer ligga till grund för politiken som förs kommande mandatperiod. Förvaltningen av Region Örebro läns verksamheter och samarbetet med kommuner, staten, företag och föreningar behöver liberaliseras och moderniseras för en ny tid. Ska hela länet leva och ge människor den frihet de förtjänar behöver Örebro län en ny start.

Vi behöver bli bättre rustade för att möta olika samhällsförändringar. Därför går Liberalerna till val på flera viktiga reformer för en bättre och tryggare sjukvård i hela länet, för en jämlik och flexibel kollektivtrafik, och en region där ett rikt kulturutbud och bra företagsklimat möter medborgarna.

UTGÅNGSPUNKTER FÖR LIBERALERNA I REGION ÖREBRO LÄN:

- Rätten till en egen husläkare är alltså viktig att slå vakt om i hela länet. Det handlar om en jämlik vård i hela länet och en värdig vård hela livet
- Psykiatrin och den akutpsykiatriska vården behöver rustas upp för att möta ökade behov bland länsinvånarna, särskilt hos våra ungdomar
- Det krävs en bättre dimensionering och fler händer inom vården
- Tandvården måste stärkas för att nå ut till alla länsinvånare
- Kulturen behöver få en mer framskjutande plats och spridas i hela länet
- Regionens krisberedskap måste bli en självklarhet på den politiska dagordningen
- Kollektivtrafiken ska vara tillgänglig i hela länet
- Tillväxtpolitiken behöver fokusera på förutsättningar inte enskilda företag
- EU-samarbetet ska bli en självklar del hos alla länets aktörer

Rätten till en egen husläkare

Det finns stora behov av reformer för svensk sjukvård. Även om mycket fungerar bra inom regionens sjukvård, är det bristerna som känns mest för den utsatta. Primärvården som är den första kontakten med vården och en väg in måste därför stärkas.

Liberalerna driver frågan om att etablera ett system med husläkare som är den läkare inom primärvården som har ett helhetsansvar för dig och din vård. Husläkaren ser till att du inte fastnar i vårdkarusellen och sköter kontakter med övriga delar av vården. Det ska vara lätt att få rätt vård och din husläkare är din trygghet för att så blir fallet.

En fast vårdkontakt och möjlighet att välja sin egen husläkare ska tillgodoses och bli en självklarhet. Det innebär fler fasta läkare och sjuksköterskor behövs på vårdcentralerna för att öka kontinuitet och patientsäkerhet. Utbildningsmöjligheterna för allmänläkare och ersättningen till vårdcentralerna, samt arbetsmiljön behöver även bli bättre.

Rusta psykiatrin och den akutpsykiatriska vården

När man blir sjuk ska den offentliga sjukvården ta hand om ens behov, vare sig det är på grund av fysisk eller psykisk sjukdom. Vården kring den psykiska hälsan har länge varit eftersatt i både resurser och intresse, men den psykiska ohälsan kan drabba oss alla och kosta mycket mer för individen i mänskligt lidande och för samhället om den inte tas på allvar.

Liberalerna arbetar därför för att vård för psykisk sjukdom ska likställas med övrig vård. Vi behöver fler som arbetar med de som är i behov av stöd för att klara av vardagen och hantera problem innan det går för långt. Ett särskilt fokus måste även läggas på barn och ungdomspsykiatrin då ett barn som växer upp utan stöd för sin psykiska ohälsa kan få en svårare tid i vuxenlivet.

I arbetat med att likställa psykisk sjukvård med övrig vård behövs ett utvecklat arbete med den akutpsykiatriska vården. När någon drabbas av akut psykisk sjukdom ska den bemötas av professionell vårdpersonal, inte polis och brandkår. Den här akuta resursen måste finnas tillgänglig dygnet alla timmer precis som övrig akutsjukvård.

Fler händer i vården

Sjukvården måste ovillkorligen stärkas. Vi arbetar för fler händer i inom regionens sjukvård. En viktig fråga är att skapa förutsättningar för en stabilitet och överkapacitet inom sjukvården. Pandemin har på ett påtagligt sätt visat oss att vi behöver stärka upp beredskapen i flera hänseenden. Patientsäkerheten påverkas av överbelastade akutmottagningar och vårdplatsbrist.

Sverige har i jämförelse med andra europeiska länder ett lågt antal vårdplatser per invånare. En överbelastad och skör sjukvård kan kopplas till onödigt lidande och även ökad dödlighet. För att vända denna utveckling så krävs omfattande reformer, både nationellt och regionalt. Det kommer vara av största vikt att säkerställa tillgången på vårdplatser och en ökad personaltäthet inom sjukvården.

Tandhälsa ska inte vara en plånboksfråga

Högekostnadsskyddet behöver stärkas. Högekostnadsskyddet innebär att en individ betalar sammanlagt högst 1 150 kronor för besök i öppenvården under en period på tolv månader. Vi vill öka möjligheten för delbetalning inom beloppsgränserna.

Abonnemangstandvård (så kallad frisktandvård hos folktandvården) skyddar patienter mot obehagliga överraskningar i form av dyra tandläkarräkningar, samtidigt som det lönar sig för tandvården att arbeta förebyggande. Liberalerna vill att abonnemangstandvård ska ingå i högekostnadsskyddet, så att den som får höga avgifter på grund av tandproblem inte behöver betala allt själv.

Kultur i hela länet

Den mänskliga utvecklingen är en självklar del av den regionala utvecklingen. Samhällets framåtskridande är en kombination av teknisk framgång och individuell upplysning. Utan att förstå sin samtid och kunna blicka tillbaka på sin dåtid blir uppdraget att utveckla framtiden till det bättre omöjlig. Därför behöver den mänskliga och kulturella utvecklingen jämföras med den ekonomiska och tekniska utvecklingen. Avsaknaden av ett rikt, utmanande, utbildande och estetiskt tillagande kulturliv skapar själsligt fattiga människor.

Den professionella kulturen måste få en framskjuten roll inom den regionala utveckling och tillgängligheten till kultur oavsett vart man bor i länet behöver bli en självklarhet. Kulturen och kulturupplevelser måste även nå ut till barn och unga i högre utsträckning.

Krisberedskap

Kriser och katastrofer kommer ske. Vi kan aldrig veta när och exakt hur det kommer se ut men vi behöver vara beredda för det oväntade. Region Örebro län måste klara av att upprätthålla sin verksamhet i varierande grad beroende på krisens allvar. Det handlar om att tillgodose vårdpersonalens arbetsmiljö i svåra situationer men även att kunna erbjuda grundläggande livsnödvändigheter som mat och vatten för patienter under en utdragen krisperiod.

Tillgänglig kollektivtrafik

Regionens kollektivtrafik måste ses både ur ett marknadsperspektiv samt ett kompensatoriskt perspektiv. Att resa inom Örebro län ska inte vara kostnadsfritt utan kollektivtrafiken ska i större utsträckning öka sin självfinansiering. För att klara av en framtid med minskat bilanvändande är det viktigt att kollektivtrafiken blir mer attraktiv som alternativ till bilen.

Kollektivtrafikens roll för rörlighet och tillgänglighet i glesbygden är viktig att slå vakt om. För många som bor i glesbygd finns redan idag dålig tillgänglighet till linjetrafik och pendlingsmöjligheter om bilen inte är ett alternativ. Det måste bli bättre. Den samhällsservice som kollektivtrafiken innebär behöver stärkas i glesbygd och kostnaden för kollektivtrafiken måste vara rimlig för den som väljer att pendla långa sträckor.

Stärk företagens förutsättningar

Tillväxtpolitiken ska utgå ifrån ett marknadsperspektiv där förutsättningar ska öka. Den nuvarande företagsspecifika politiken skapar ett företagsklimat där vinnare utses på förhand och hindrar en fri konkurrens om både kunder och kompetens bland länets företagare.

Ett starkare Europasamarbete

Sverige är en del av den Europeiska Unionen. Samtliga kommuner, regioner, företag och föreningar har stora möjligheter genom de europeiska fond- och strukturprogrammen att stärka in verksamhet genom projekt och samarbeten finansierade av EU.

Inledning

Liberalismen utgår från varje människas rätt att leva ett fritt liv där hon tillåts följa sina drömmar och får göra egna val. Sverige ska vara möjligheternas land, för alla. Det ska inte spela någon roll var du bor eller var du kommer ifrån – bara vart du är på väg.

Människor måste tillåtas bidra. Inte stängs ute av höga trösklar till arbetsmarknaden av diskriminering eller rasism. Vi liberaler står för den frihetsprincip som garanterar alla människors rätt att söka framgång efter egen vilja och förmåga. Vi står för en antidiskrimineringsprincip som innebär att ämbeten, utbildningar och arbeten ska fördelas till den som är mest lämpad och kompetent. Den med störst talang och ambition ska alltid vara den som blir tilldelad ett arbete - oavsett var den är född eller vilket bostadsområde den bor i.

Liberalerna är ett idéparti, som förespråkar en socialliberal politik där välfärd förenas med valfrihet. En förutsättning för välfärdspolitiken är en ekonomisk tillväxt som kommer med en fungerande marknad och livskraftiga företag. En god marknadsekonomi är grunden för en kreativ utveckling.

Som parti är Liberalerna obundna av intressegrupper och organisationer. Vi arbetar för att öka den enskilda människans valfrihet och hennes möjligheter att själv forma sitt liv. Vi tar också vårt ansvar för erforderliga insatser för människor som har särskilt behov av hjälp och stöd.

Människors möjlighet att fritt kunna välja bygger på kunskap. Denna kunskap måste ges genom ökad utbildning och information. Varje individ har ett egenvärde och oberoende av förmåga. Den enskildes rätt att själv välja medlemskap i organisation och parti är en självklarhet för oss. Vi stödjer idealitet. Frivilliga initiativ från enskilda organisationer är viktiga komplement till offentlig verksamhet.

För liberaler är det naturligt att kämpa emot maktkoncentration och monopol. Vi vill stimulera enskilda initiativ och alternativ. Det finns två viktiga skäl: Valfriheten ökar för alla och verksamheten effektiviseras genom konkurrens.

Liberalerna anser att det behövs en helhetssyn på samhällets verksamheter. Det är viktigt att ta fram gemensamma mål som ligger till grund för enskilda beslut. Målen ska omsättas till mätbara resultat. Då blir det lättare att följa upp besluten.

En regions främsta uppdrag är att tillhandahålla en verksamhet som finns när människor som mest behöver den. Tillhandahållandet av verksamhet ska vara rättvis där ingen länsinvånare ska missgynnas på grund av vart i länet man bor eller vem man är. Det är av största vikt att regionen tillhandahåller en god samhällsservice i hela länet och inte centraliserar denna till de större orterna.

Demokrati

Demokrati kräver engagemang i samhällsfrågor. Att öka den enskildes medverkan i samhällsbyggandet är en viktig uppgift för alla politiker. Den offentliga sektorn är till för att hantera medborgarnas gemensamma angelägenheter. Förtroendevalda ansvarar för resurserna och måste för medborgarna visa att skattepengarna används effektivt.

Unga måste bli en del av demokratin

Fler unga måste få engagera sig i politiken då antalet partipolitiskt aktiva minskar kraftigt särskilt bland unga. Att inrätta ett ungdomsfullmäktige kan stärka värdet av engagemanget för de ungdomar som har ett politiskt intresse.

Öka tilltron för politiken

En ökad tilltro för den politiska verksamheten i regionen behövs. När alla invånare känner att de har möjlighet att medverka ökar viljan till delaktighet. En välfungerande demokrati ger utrymme för medverkan och delaktighet för det ska vara möjlighet behöver förtroendevalda vara tillgängliga och lätta att få kontakt med.

Ge medborgarna valuta för skattepengarna

Service måste upprätthållas och förbättras. Effektivitet ska eftersträvas genom att man gör rätt saker på rätt sätt. Den invånare som vill granska hur Region Örebro län använder de skattepengar som betalas in till verksamheten ska ha full möjlighet att göra detta. Invånare i Örebro län ska känna att deras skatt används på ett proportionerligt sätt.

Tydlighet och insyn för medborgare

Att vara förtroendevald innebär flera roller, dels att företräda allmänheten, dels att vara ägarföreträdare. Det är viktigt att skilja på de olika rollerna. Kommunikationen från Region Örebro län ska ta hänsyn till detta.

Jämställhet och jämlikhet inom demokratin

Liberalerna som parti stävar efter en jämn åldersfördelning inom nämnder och styrelser samt att diversifierad kompetensbredd inom förtroendemannakåren. Alla ska ha lika stora möjligheter att delta i det politiska arbetet.

Liberalerna vill:

- Stärka tilltron till den politiska verksamheten
- Skapa en mer transparent beslutsfattande
- Ge ungdomar utökad möjlighet att delta i politiken
- Arbeta för en jämställd demokrati

Länsdemokrati

Liberalerna arbetar för en bättre länsdemokrati. Att ha större möjligheter att påverka den demokratiska processen är också en viktig del av egenmakten. För oss i Liberalerna är målet att de beslut som rör Örebro läns utveckling ska tas av en folkvald församling, ett länsparlament. Ett levande debattforum måste finnas för alla regionala frågor.

Lokalt inflytande på regionalpolitiken

Sjukvårdsbehoven i de olika kommunerna är mycket olika, främst beroende på en olik åldersfördelning hos befolkningen. Regionskatten är därigenom en utjämnande faktor mellan invånarna i länet. Ett liberalt styre garanterar att patienterna får en stor valfrihet mellan olika offentliga och privata vårdgivare. Om staten skulle ta ansvar för sjukvården som en del politiker föreslår tror vi är att det blir mycket svårt att slå vakt om länets tre sjukhus. Vi vet att det finns krafter som anser att Karlskoga och Lindesbergs lasarett bör läggas ned. Något som Liberalerna inte kan acceptera.

En offentlig förvaltning i hela regionen

Region Örebro län ansvarar för att samtliga invånare i länet har en god tillgång till den verksamhet som regionen erbjuder. Den geografiska platsen i norra länet är lika mycket en del av regionen som de centrala delarna. Därför bör regionens verksamhet ta hänsyn till detta när platser för verksamhet planeras. En spridd offentlig förvaltning i hela länet där det är möjligt är att föredra framför en allt för centralstyrd förvaltning.

Regionen som länk mellan stat och lokalnivå

Det är viktigt att Region Örebro län och Örebro universitet har ett nära samarbete. Liberalerna anser att forskning är en nödvändighet och gör skillnad för människor. För att få en sammanhållen verksamhet för den regionala tillväxten och sammanhållningen i länet behöver Region Örebro län ta rollen som samordnare mellan aktörer i länet. Ett län som samarbetar är ett län som växer.

Liberalerna vill:

- Ge länsinvånare större lokalt inflytande över regional verksamhet i närområdet
- Stärka Region Örebro läns roll som samordnande aktör i länet
- Sprida förvaltningens administrativa enheter som inte är platsberoende runt om i hela länet

Attraktiv arbetsgivare

Region Örebro län ska vara en attraktiv arbetsgivare som kan attrahera och behålla kompetens inför framtidens utmaningar. En god arbetsplats kräver ett gott ledarskap. Chefer ska ha stort inflytande och gott administrativt stöd, kunskap om arbetsmiljö och kompetensutveckling. Löneutveckling, arbetsmiljö, karriärmöjligheter och forskningstid är grundläggande.

Externt stöd i arbetsgivarfrågor

Regelbunden sakkunniggranskning av arbetsgivarfrågor där vår egen sjukvård får råd från de bästa ökar möjligheten till att inte fastna i en konserverande förvaltningskultur. Samtidigt måste vi bättre ta tillvara medarbetarnas förbättringsförslag och idéer. Alla yrkesgrupper behövs för att utveckla sjukvården.

Snabbare validering

Människor med utländsk vårdutbildning ska snabbt kunna tas tillvara. Vi behöver också bli en bättre arbetsgivare för människor med funktionsnedsättning. Omvårdnads kunskap ska finnas på alla nivåer.

Reducera administration

Onödig administration ska slopas och nödvändig omfördelas, bl.a. genom fler medicinska sekreterare. Vi vill låta medarbetare utmana dåliga regler och administrativa bördor.

Hälsosam schemaläggning

Personal ska ha hälsosam arbetstid och kunna arbeta enbart natt, kväll eller dag. Ingripande schemaförändringar ska göras i samråd med företagshälsovården. Ingen ska känna sig tvungen att jobba övertid.

Fler ska kunna specialisera sig i sitt yrke

Bristspecialiteter ska utbildas på betald arbetstid. Det här är något som idag är en självklarhet för läkare men inte andra yrkesgrupper inom Region Örebro läns verksamhet. Sjuksköterskor, undersköterskor och psykologer för att nämna några grupper bör få bättre möjlighet till vidareutbildning.

Liberalerna vill:

- Förbättra arbetsgivarpolitiken genom oberoende granskning
- Sätta fokus på ledarskapet i sjukvården
- Underlätta vidareutbildning och ta tillvara medarbetares idéer
- Ge sjukhuspersonal möjlighet till hälsosam schemaläggning
- Minska administrationsbördan

Hälso- och sjukvård

En av grundstenarna i ett välfärdssamhälle är en väl utbyggd och en välfungerande hälso- och sjukvård. Sjukvården ska finansieras solidarisk och vara jämlik. Detta för att alla ska kunna garanteras en god vård oavsett ekonomiska förutsättningar. En viktig utgångspunkt är att vården i största möjliga utsträckning ska bygga på patienternas fria val där det finns konkurrens mellan offentlig och privat vård.

Närdemokratisk sjukvård

Sjukvården ska vara under demokratisk kontroll. Det innebär att det måste finnas förtroendevalda som är lyhörda för människors önskemål och synpunkter. Insynen i regionens ärenden måste stärkas för medborgarna. Öppenhet och transparens måste prägla regionens politiska processer.

En organisation med hög kompetens

Vården skall hålla en hög kvalitet på alla plan. Därför måste det finnas klara mål för vad som ska åstadkommas och man måste kontrollera att målen uppnås. Liberalerna ska verka för att alla personalkategorier ska engageras i ett kvalitetssäkringsarbete. All sjukvårdspersonal måste tillförsäkras regelbundna övningar för att vara redo att agera vid större hälsokriser, katastrofer och situationer med omfattande samhällspåverkan.

Valfrihet är en självklarhet

I enlighet med socialliberal grundsyn ska hela samhället präglas av valfrihet och mångfald. Vården ska utformas med hänsyn till människors integritet och i samråd med den det gäller. Det är viktigt att vården blir mer tillgänglig genom fler mottagningar som håller kvällsöppet.

Alla ska kunna ha råd med en god hälsa

Högekostnadsskyddet för läkemedel bör ändras så att alla har råd att köpa ut sina läkemedel. För den som är i behov av dyra läkemedel kan bristen på möjlighet att dela upp sin betalning leda till ekonomiska konsekvenser i vardagen. Att spara ihop till sina mediciner bör inte vara en förutsättning utan möjligheten till att dela upp sin betalning av läkemedel under ett år måste bli verklighet.

Nya rön ska innebära nya arbetssätt

Det är viktigt att regionen hela tiden följer forskning och olika projekt och överför forskningsresultaten in i vården. Detta kräver ett nära samarbete mellan olika utbildningsaktörer och regionen.

Ingen får glömmas bort i vårdkarusellen

Samarbetet mellan olika sjukvårdsinrättningar i länet är viktigt och stärker vården. Äldre som har svårt för hantera sina vårdkontakter ska inte lämnas i ovisshet och glömmas bort på grund av en bristande samordning. Gränsdragningar inom sjukvården måste bli tydligare och vem som har ansvar för vilka patienter måste bli bättre.

Regionen har det övergripande medicinska ansvaret oavsett om vårdsnaden sker i kommunal eller privat regi. Brister inom ansvarsfördelning och samarbete ska inte få drabba den enskilda människan.

Medmänsklig sjukhusvistelse

Bristande socialt nätverk och dåliga svenskkunskaper kan göra långa sjukhusvistelser mycket ensamma. En fikastund eller ett sällskapsspel kan göra skillnad för en ensam patient. Vi vill därför att ideella föreningar ska kunna erbjuda sällskap av volontärer.

Mat och måltider är delar av vården. Längre vårdtider ökar risken för undernäring, infektion och följsjukdom. Patienter ska få näringsrik, god och varierad mat som serveras när de än är hungriga och kan delas med anhöriga. Vi vill ge sovplats för minst en förälder i all barnsjukvård. På sikt ska en anhörig kunna sova även hos vuxna patienter. Rörligheten i sjukvården måste öka, så att den som bor i ett annat län kan behandlas där de anhöriga bor.

Vårdens resurser måste få öka

Varje människa ska själv äga frihet att styra sitt liv, sin hälsa och sin framtid. Patienter och anhöriga stärks av makt och kunskap att välja, möjlighet att vara delaktiga och av ett bemötande som gör deras sjukvård personlig och som ser individens enskilda behov. Vi anser att patienterna ska välja vård, inte regionen. Vårdvalet i primärvården har ökat tillgängligheten. Det ger ett bra bemötande och gör att patienter får vård snabbare.

Dra inte undan mattan för privata vårdgivare

Det finns många goda skäl för att öka antalet alternativa vårdgivare vid sidan av regionens egna institutioner. De förnyar vården och skapar valfrihet tillsammans med att fler aktörer ger ett större utbud. Därtill är det en fördel för anställda om de har fler arbetsgivare att välja mellan.

Det måste bli ett slut på säljverksamhet via regionen. Det är inte rimligt att ambulanssjukvården i Region Örebro län saluför evenemangssjukvård som exkluderar privata vårdgivare och undergräver sund konkurrens. En fortsatt oreglerad evenemangsverksamhet riskerar att urholka såväl patientsäkerheten som den offentligt finansierade sjukvårds- och räddningsverksamheten. Det är inte en regions uppgift att svara för sjukvårdstjänster vid publika evenemang. I kommunikationen med länsinvånarna måste det tydligare framgå att det även finns privata vårdgivare. Villkoren för privata vårdgivare ska vara likvärdiga med offentliga vårdgivare.

Karriärmöjligheter inom kvinnodominerande yrken

Vården har många yrkesgrupper som är tungt kvinnodominerande men inte har samma möjligheter till karriär som övriga yrkesgrupper. Inom Region Örebro län ska det vara lika stora möjligheter att göra karriär inom samtliga yrkesgrupp oavsett om de är kvinnodominerade eller inte.

Två stora yrkesgrupper där karriärmöjligheterna måste stärkas är för sjuksköterskor och barnmorskor. Ett steg i det är att införa förstasjuksköterska och förstabarnmorska som ett led i att skapa större möjligheter för den som vill ta större ansvar på arbetsplatsen och en högre lön som bevis för detta.

Höga krav på blåljuspersonal

Ambulanssjukvården behöver ställa krav på att erforderligt utbildad personal bemannar akutambulanserna i länet. All ambulanspersonal ska vara blåljusbehörig och tränad för att framföra ambulanser under utryckning. Den som är i nöd och behöver akut sjukvård ska känna sig trygg med att den som kommer till undsättning har den utbildning och fysiska förmågan som krävs för att klara av situationen.

Liberalerna vill:

- Finansiera sjukvården av oss alla gemensamt och solidariskt
- Skapa en sjukvård om bygger på patientens fria val
- Erbjuder en vårdgaranti för alla diagnosgrupper
- Göra betalning av läkemedel möjlig att kunna delas upp över ett år
- Tydliggöra vad som är regionens uppdrag
- Samarbeta med ideella föreningar som kan ge patienter sällskap
- Ge anhöriga goda möjligheter att stödja
- Låta svårt sjuka vårdas nära anhöriga, oavsett var i landet de bor
- Säkerställa att blåljuspersonal ska ha rätt möjlighet för att utföra sitt uppdrag

Länssjukvård

Demografiska förändringar med en ökande och allt äldre befolkning gör det nödvändigt att sjukvårdsorganisationen i regionen blir mer flexibel. Resurser måste kunna omfördelas från de områden där behoven minskar till områden där de ökar.

Akutsjukvård på samtliga sjukhus

Inom regionen finns idag två lasarett och ett universitetssjukhus, med akutsjukvård dygnet runt, Lindesbergs lasarett, Karlskogas lasarett och Universitetssjukhuset i Örebro (USÖ). Liberalerna anser att det är viktigt att slå vakt om en jämlik akutsjukvård i hela länet.

Länsdelslasaretten ska erbjuda alla invånare i närområdet god sjukvård. För att detta ska vara möjligt måste regionen hela tiden se över verksamheterna, så att de samlade resurserna används på rätt sätt. Det handlar även i stor utsträckning om att tillgodose bemanningen för framtiden. Därför vill Liberalerna se att regionen utreder behovet av fler utbildningsarenor för vårdpersonal, dels vid Örebro universitet och dels vid någon av länets folkhögskolor.

Specialisering av sjukvård kapar vårdköerna

Akutmottagningarna vid universitetssjukhuset dras med långa köer och onödigt långa väntetider. Samtidigt lider länsdelslasaretten av brist på personal och specialistkompetens. Som en konsekvens stängs vårdplatser ner och köerna till universitetssjukhuset ökar. I en tid av ständiga centraliseringar lever de små sjukhusen farligt. Den överhängande risken är att stängda vårdavdelningar leder till att mer av vården läggs på USÖ.

Inom framtidens sjukvård måste hela länet leva. Liberalerna vill ge lasaretten förutsättningar att finnas kvar av egen kraft. För att de ska vara möjligt behöver lasaretten ytterligare specialiseras. Genom en ökad specialisering får alla sjukhus en möjlighet att leverera vård i toppklass och stärker sin ställning som en viktig bit av vårdpusslet i Örebro län. De mindre sjukhusen ska finnas kvar oberoende av vilka politiska vindar som blåser.

Mellanvårdplatser

När antalet vårdplatser minskar på sjukhusen är det oerhört viktigt att samarbetet med kommunerna fungerar bra. Patienter får ej skrivas hem för tidigt och kommunerna ska i god tid förvarnas när en patient skrivs ut. Det är helt avgörande att det finns behandlingsplaner klara. För den som är färdigbehandlad men inte utskrivningsklar saka det finnas mellanvårdsavdelningar.

Liberalerna vill:

- Bevara länslasaretten och stärkas deras roll
- Öka specialiseringen av länets sjukhus
- Ge sjukhusen i uppdrag att tillhandahålla mellanvårdplatser

Primärvård

Primärvården ska vara lättillgänglig och finnas nära människorna. Det är inom primärvården det grundläggande ansvaret för befolkningens hälsa finnas.

Fast läkarkontakt ska vara en självklarhet

Primärvården ska stärkas. Det innebär fler fasta läkare och sjuksköterskor för att öka kontinuitet och patientsäkerhet. En fast vårdkontakt och möjlighet att välja sin egen husläkare ska tillgodoses.

Tillgänglig vård

Primärvård är en vital del av hälso- och sjukvården. Det ska vara enkelt att komma i kontakt med vården såväl via telefon som digitalt. Vägen in till vården ska motsvara människors olika förutsättningar och behov. Den digitala vården ska utvecklas så väl i relationen vårdcentral och vårdtagare som mellan olika vårdnivåer.

Jourmottagningar är en trygghet för medborgarna och de ska stärkas med utökade öppettider. När stora patientgrupper förts över från sjukhusen till primärvården måste primärvården byggas ut så att tillgängligheten inte minskar. Skillnaderna i avstånd till närmaste vårdcentral får inte bli för stora beroende på vart i länet man bor.

Bättre anpassad kompetens

En åldrande befolkning ställer krav på god kunskap och kompetens kring den äldre människans hälso- och sjukvård. Primärvården ska stärkas med mer geriatrisk kompetens.

Vården och omsorgen om de som behöver vården oftast ska fungera sömfrött. Det innebär en fortsatt utbyggnad av mobila team som möter patienter i hemmet med den kompetens som krävs. Det innebär färre akutbesök, färre återinläggningar, en bättre förebyggande vård och enklare att komma hem när en sjukhusvistelse varit nödvändig.

Första linjen för psykisk ohälsa

Allt fler patienter söker vård för såväl psykiska som psykosociala besvär. Den psykiska hälsan behöver i större utsträckning bli en del av den ordinarie primärvård och vården som erbjuds på vårdcentraler. Det är därför viktigt att det finns tillgång till kuratorer och psykologer i primärvården.

Liberalerna vill:

- Etablera ett system där du kan välja din egen husläkare
- Bygga ut primärvården så att tillgängligheten ökar i hela länet
- Ökad den geriatrisk kompetens i primärvården
- Skapa fler äldrevårdcentraler i länet
- Ta tillvara olika personalgruppers yrkeskunskap, inte minst inom folkhälsoarbetet

Psykiatri

Psykiatrins måste präglas av en större flexibilitet och kvalitet så att patientens och de anhörigas önskemål så långt som möjligt uppfylls. För att detta ska bli möjligt måste olika behandlingsverksamheter finnas, såsom behandlingshem, arbetsträning, gruppboende, eget boende, socialt stöd mm.

Tillgänglig vård för psykisk ohälsa

Vård för psykiska besvär ska vara lika tillgänglig som annan vård. Psykisk ohälsa är den främsta orsaken till sjukskrivning och människor med psykisk sjukdom är bland de mest sårbara i sjukvården. Tidiga insatser och förebyggande arbete är oerhört viktigt. Psykologer, kuratorer och psykiatrisk kompetens måste vara enkelt tillgänglig i primärvården. Det måste bli enklare att få tid hos psykolog och kurator både inom primär- och specialistvården.

Väntan på psykiatrisk vård måste hanteras bättre

Akutpsykiatrisk vård ska likställas med annan akutvård. Ofta hinner mild psykisk ohälsa utvecklas till allvarligare ohälsa under väntetiden. En bättre prioritering av resurser måste till och rätt vård ska ges på rätt nivå. Den som inte är i behov av specialiserat psykiatriskt stöd ska inte få vänta i onödan utan ska hänvisas till rätt vårdnivå.

Barn och unga ska inte vänta hos psykiatrin

De långa väntetiderna som finns inom barn- och ungdomspsykiatrin måste bort. Väntetiderna på barn- och ungdomspsykiatrin ska aldrig accepteras utan insatser måste göras omedelbart för att minska köerna.

Pandemin har skapat många sår hos barn och unga och detta är något som kommer vara en stor samhällsutmaning framöver. Alla aktörer som arbetar med barn och unga måste samverka för att tidigt upptäcka unga med ätstörningar. Det behövs ett ökat antal platser på inrättningar så som ätstörningsmottagningen då vi ser en ökning av personer som insjuknar i ätstörningar inte minst bland unga.

Fler måste få möjlighet att söka sig till elevhälsan

Digitala mottagningar i samarbete med kommunernas elevhälsa kan vara en lösning för att fler kan söka hjälp för psykisk ohälsa. En digital elevhälsa skulle möjliggöra för elever som exempelvis är hemmasittare eller inte vågar ta steget in i elevhälsans väntrum.

Ingen ska falla mellan skolar på grund av psykiska problem

Samarbetet mellan kommunerna och regionen måste förbättras så att patienterna inte kommer i kläm eller kastas runt mellan olika vårdgivare. Det behövs bättre utbildning av personalen samt en ökad vilja att hitta framkomliga lösningar. Patienten måste alltid sättas först.

Samarbetet mellan Försäkringskassan, Arbetsförmedling och Regionen måste förbättras. I det arbetet kan anhöriga och patientorganisationer vara mycket betydelsefulla.

Barn med höjd risk för psykisk ohälsa

Barn med en oidentifierad neuropsykiatrisk diagnos löper större risk för psykisk ohälsa om de inte får stöd och hjälp. Barn som är stökiga i skolan kan ofta ha en underliggande diagnos och utan rätt insatser kan det drabba barnets utveckling negativt.

Risksökande och självskadebeteende kan vara tecken på psykisk ohälsa och måste bemötas på ett tidigt stadium innan det är försent. Obehandlad kan det leda till att barn senare i livet utvecklar en beroendeproblematik genom självmedicinering.

Psykiatrisk äldremottagning

Den psykiska ohälsan kan se olika ut hos olika åldersgrupper. Medvetenheten kring ens egna psykiska välmående kan vara sämre hos äldre samtidigt som dessa gruppen i högre utsträckning kan drabbas av annan ohälsa. Därför behövs specialiserade mottagningar inom vården för äldre som kan identifiera psykisk ohälsa där den ordinarie vården kan förbise de signaler och tecken på ett bristande psykiskt välmående.

Psykiatriambulans

Patienter med oro, ångest eller med suicidrisk måste snabbt kunna få hjälp från vården. Idag omhändertas alltför ofta människor med akut psykisk sjukdom av polisen inför grannar och andra vittnen som hämtar och skjutsar individen till vården. Det är inte rimligt att sjuka människors i akut kris behandlas på ett sådant sätt att de upplever sig som brottslingar eller att de inte får möta människor med rätt vårdkompetens i första skedet. Samtidigt leder detta till att polisen blir allt mer belastade som i sin tur leder till att polisen tvingas prioritera uppgifter de egentligen inte har kompetens till att lösa.

Med hjälp av en psykiatrisk blåljusenhet kan patienten få ett bra bemötande från början och vårdpersonal kan tidigt göra bedömning av rätt vårdnivå. För patienten är det mindre stigmatiserande att möta en ambulans med specialistutbildad personal än en polis.

Liberalerna vill:

- Att psykiatrin ska präglas av en större flexibilitet
- Öka människors förståelse för psykisk ohälsa
- Utöka barn och ungdomspsykiatrin så att köerna försvinner
- Skapa en verksamhet med psykiatrisk ambulans etableras i länet
- Etablera digitala mottagningar även inom elevhälsan för att fler ska våga och kunna söka sig till elevhälsan

Barnsjukvård

De allra flesta barn ska ha möjlighet att få sina sjukvårdsbehov tillgodosedda i primärvården. Den digitala sjukvårdsrådgivningen för barn ska vara ett naturligt första val. För barn med korta eller kontinuerliga vårdbehov ska vården vara anpassad efter barns speciella behov, och involvera föräldrar eller andra nära anhöriga. Miljöer och vårdens utformning ska utformas för att på bästa sätt skapa en trygg situation för barnen, med positiva miljöer och tillgång till lek och stimulans och en hög kontinuitet hos den personal som barnen möter.

Barnhälsovården har en viktig roll för att utjämna de skillnader i förutsättningar till en god hälsa som finns i länet. Goda möjligheter att samverka med andra viktiga aktörer såsom förskola, socialtjänst och andra kommunala ansvarsområden för att skapa trygghet och kontinuitet ska vara självklara.

Trygg övergång till vuxenvården för funktionshindrade barn

Funktionshindrade barn kan behöva omfattande kontakt med sjukvården. Samarbete med kommunerna hjälper familjerna. Familjer med sjuka och funktionshindrade barn ska erbjudas en samordnare. Fler ska få tillgång till habiliteringen. Barn med specialiserad fast läkarkontakt ska kunna behålla sin läkare som vuxna.

Fler familjecentraler

Liberalerna vill se fler familjecentraler där mödra- och barnhälsovård, SFI, öppen förskola och socialtjänst samlas för att stödja och ge kunskap och information. Vi vill satsa på ungas hälsa och göra psykisk hälsa till en del av elevhälsan. Vi vill också öka samarbetet mellan barn- och ungdomspsykiatri och socialtjänst. Förebyggande hälsovård som vaccinationer ska nå alla ungdomar i Hem för vård eller boende (HVB).

Samverkan för de allra mest utsatta barnen

Samverkan mellan region, polis, socialtjänst, åklagarkammare och rättsmedicinsk kompetens behöver stärkas. En gemensam verksamhet behöver ha ansvar för utredningar som görs när barn kan ha utsatts för vålds- och sexualbrott. Det utsatta barnet ska inte behöva besöka olika verksamheter utan en och samma plats behövs där alla som behöver träffa barnen tar sig till.

Barn behöver stöd när anhöriga är sjuka

Kontaktvägarna behöver utvecklas mellan anhöriga och personal och goda erfarenheter spridas. Anhöriga måste också enkelt få kontakt med andra i liknande situation. Barn i sorg och anhöriga barn i familjer med kronisk eller obotlig sjukdom ska synliggöras och stötta.

Liberalerna vill:

- Starta fler familjecentraler.
- Underlätta för familjer med funktionsnedsatta barn.
- Låta barn med specialiserad husläkare behålla denna som vuxna.
- Göra vården bättre på att möta och hjälpa anhöriga i kris och sorg, även de anhöriga som är barn.

Kvinnosjukvård

Ingen människas hälsa ska äventyras av ojämsställd vård. Fortfarande får dock kvinnor färre provtagningar och undersökningar och fler biverkningar.

Mer forskning på kvinnosjukdomar

Många tillstånd och sjukdomar som främst drabbar kvinnor förblir okända, som endometrios, dyspareuni, benskörhet, fibromyalgi och lipödem. Kunskapen om underbeforskade tillstånd måste öka, liksom den om skillnader mellan kvinnors och mäns sjukdomsbilder. Vi vill att medel avsätts för att sluta de identifierade kunskapsluckorna.

Jämlik vård börjar på mödravårdscentralen.

Otillräcklig mödravård ökar riskerna vid förlossning, men sjukvården når idag inte familjer med föräldrar födda utanför Sverige, inte heller unga, ekonomiskt utsatta och ensamstående blivande föräldrar. Vi vill nå dessa familjer genom samarbete med ideella föreningar och mammagrupper på olika språk och mödravård på drop-in. Föräldrar ska kunna träffa samma barnmorskor under graviditeten som under sin förlossning. Familjer med svårt sjuka barn och mycket tidigt födda ska ha rätt till en vårdsamordnare.

Att födas ska vara en god start på resten av livet

Liberalerna vill bygga Sveriges bästa kvinnoklinik och förlossningsavdelning i länet. God arbetsmiljö, högklassig kvinnosjukvård och trygga förlossningar ska vara en självklarhet i Örebro län.

Blivande föräldrar ska uppleva lugnet i ett hem och säkerheten på ett akutsjukhus. Investeringar i barns hälsa ger utdelning hela deras fortsatta liv. Vi vill rusta kvinnosjukvården och bygga ett sammanhållet koncept med barnakut, barnsjukhus och barn- och ungdomspsykiatri där vill vi inrymma lekterapi, förskola, skola och forskning om barns hälsa och sjukvård.

Aborträtt

En abort ska alltid vara kvinnans fria val att göra. Tillgängligheten till aborter ska vara god och möjligheten till en medicinsk abort ska aldrig begränsas av köer. Gynekologin ska bedrivas inom vårdvalsavtal för att fortsätta stärka möjligheterna att söka vård där det passar individen bäst och säkra hög tillgänglighet.

Liberalerna vill:

- Öka kunskapen om sjukdomar som drabbat kvinnor
- Nå ut till alla kvinnor och barn med mödra- och barnhälsovård.
- Ge svårt sjuka barn och mycket tidigt födda barn en vårdsamordnare.
- Värna aborträtten

En värdig vård för äldre

Äldre människor får aldrig behandlas som ett kollektiv. Bara för att en människa kommit upp i en viss ålder försvinner inte personligheten. Däremot försämras ofta förmågan att göra sin stämma hörd och möjligheten att hävda sina rättigheter. Därför är det viktigt att den omsorg och service de äldre har rätt till är flexibel och utformad efter den äldres individuella önskemål och behov. Behov som de dessutom ofta själva kan precisera om vi har tid och förmåga att lyssna.

Vård på äldres villkor

Vi lever allt längre, ofta friska och krya lång upp i åren. En åldrande befolkning innebär dock också att fler så småningom behöver såväl vård som omsorg. Vården måste ställas om för att kunna hantera en större grupp äldre personer med behov. En åldrande människa har särskilda förutsättningar och behov. Därför krävs ökad geriatrisk kompetens i vård och omsorg för att stärka vården av äldre.

En äldre person med komplexa vårdbehov ska enkelt kunna orientera sig i vården och få den stöd den behöver. Därför är en fast vårdkontakt samt kontinuitet i läkarkontakt viktig. Mobila team med hög kompetens ska fortsätta utvecklas i hela länet. Det är viktigt att vården av äldre inte institutionaliseras.

Psykisk ohälsa drabbar även äldre

Äldres psykiska hälsa måste prioriteras. Alltför många äldre lever med obehandlad depression. Suicidtalerna är höga. En psykiatrisk mottagning specialiserad för äldre behövs.

Sammanhanget med civilsamhället, där patientföreningar är en del, ger en god grund för att stärka sammanhanget kring äldre personer. Ensamhet kan leda till psykosocial- och psykisk ohälsa. Att finnas i ett sammanhang är avgörande för hälsa och välbefinnande.

Sammanhållen vård för personer med stora behov och sköra äldre

Oräkneliga vårdkontakter och mycket ”spring” från hemtjänst och hemsjukvård är vardag för många, vilket kan bli otryggt och förvirrande. Det är inte den behövande människan som ska behöva samordna vården, det är kommunerna och regionen som tillsammans måste ta ansvar för en sammanhållen vård för multisjuka med många vårdkontakter, i alla åldrar.

En person som behöver äldreomsorg och hemsjukvård ska erbjudas att välja ett sammanhållet paket av vård och omsorg som också kan omfatta avancerad sjukvård i hemmet, rehab, geriatrisk vård och palliativ vård. Utbudet kan utformas inom en och samma vård- och omsorgsgivare, eller länkas samman genom nätverk av mindre aktörer. En sammanhållen vård kan också åstadkommas om regionen och kommunerna samverkar för att skapa fler mellanvårdsformer. Där kan boenden med direktansluten distriktssköterska vara en lösning.

Fler läkare i äldrevården

Äldre länsinvånare ska veta att vården finns när den behövs. Då och då, eller varje dag, hos husläkaren som man själv har fått välja. Det ska gälla inom hemsjukvården så väl som på äldreboendet.

Den medicinska kompetensen inom äldrevården måste säkras och uppgraderas. Det ska, jämte den medicinskt ansvariga sjuksköterskan, finnas en medicinskt ansvarig läkare för äldreboendena eller särskilt boende för äldre. Avancerad sjukvård i hemmet ska fortsätta byggas ut. För att underlätta och påskynda rehabilitering av äldre personer efter sjukdom och skada bör det också finnas en tjänst med medicinskt ansvarig för rehabilitering.

Ofrivillig ensamhet måste uppmärksammas i sjukvårdens kontakter med äldre

Ensamhet är ett stort samhällsproblem som skapar lidande och ohälsa i nivå med rökningens skadeverkningar. Sjukvården och kommunerna ska förmedla kontakt till organisationer och s.k. frivilligcentraler som gör volontärinsatser för att minska ensamhet och social isolering. Dessa organisationer bör få ekonomiskt stöd av regionen.

Vården i livets slutskede måste upprätthållas. Ett nära samarbete mellan kommuner och regionen är också här avgörande och måste förbättras. Palliativ medicin ska prioriteras. Ingen ska behöva dö ensam. Rätten till ett värdigt slut, till symtomlindring och att ha någon bredvid sig när man dör ska vara självklar.

Underlätta direktintag till geriatrisk vårdavdelning för äldre

Vård för äldre får inte försämrats varför fler geriatriker bör anställas. Geriatriken innebär specialistvård för den äldre patienten med flera hälsoproblem och kroniska sjukdomar. Det ska alltid finnas tillgång till geriatrisk kompetens på husläkarmottagningen i form av specialist på vårdcentralen eller som etablerad konsultverksamhet från geriatriken.

Skapa ett regionalt vaccinationsprogram för äldre

Vaccinering mot en rad sjukdomar kan minska lidande och främja hälsa och livskvalitet hos den äldre befolkningen. Genom ett strukturerat vaccinationsprogram ökar möjligheten till mer jämlik vaccinering.

Liberalerna vill:

- Tillgodose individuella önskemål så långt som möjligt
- Stärka samarbetet mellan kommuner och regionen
- Skapa tydlighet i gränsdragning mellan kommuner och regionen
- Utöka antalet geriatriker i vården av äldre
- Erbjudna bättre vård för äldre med psykisk ohälsa
- Öka samverkan med civilsamhälle för att stärka äldre personers förutsättningar
- Göra den palliativa vården likvärdig i hela länet

Trygg vård för utsatta

En god och jämlikvård måste utgå ifrån att det finns de i vårt samhälle som har svårare att nå vården på grund av sociala utmaningar. På grund av dessa orättvisor behöves ett medvetet arbete för att nå ut och erbjuda en trygg vård för samhällets utsatta grupper.

Hemlöshet är inte sjukdom

Den som är hemlös förtjänar lika god vård som den som har en bostad. Primärvården för hemlösa tillsammans med psykiatri, hudläkare, tand och fotvård behöver ha en uppsökande verksamhet bland hemlösa.

Passet ska inte avgöra din rätt till vård

Att vara på flykt innebär ofta att leva i en mycket utsatt vardag. Region Örebro län ska inte göra vardagen svårare för den som flytt till Sverige och befinner sig inom Örebro län. Gömda och papperslösa ska ges god tillgång till brådskande hälso- och sjukvård.

Ingen ska vänta på missbruksvård

Primärvården måste kunna fånga upp missbrukare innan sjukdomen ökar deras sociala utsatthet. Tillnyktringsenheten kan ge både patienter och närstående råd och stöd. Sprutbytesprogram minskar smittspridning, öppnar kontaktytor mellan missbrukare och sjukvård och ger unika möjligheter till rådgivning, testning och information. Dessutom ökar möjligheten till rehabilitering.

Vi vill även se nattöppen infektionsmottagning och anställa fler akutmottagningarna.

Ingen ska falla i missbruk

Regionens åtgärder mot drogmissbruk måste drivas målmedvetet antingen det sker i egen regi eller i samverkan med kommunerna och olika organisationer. Utvecklingen på missbrukarområdet måste följas med stor uppmärksamhet.

Det är viktigt att vi arbetar preventivt med att ingen ska falla i missbruk. Det finns många människor som löper en större risk för ett problematiskt bruk av narkotika och alkohol. Ungefär 15-20 procent av de som dricker alkohol blir beroende. Somliga kan ha en sund relation till alkohol hela livet, medan andra blir beroende redan som unga. Vem som kommer att drabbas går inte att veta i förväg. Därför är det viktigt att arbeta preventivt för att tidigt upptäcka personer med risk för beroende.

Riskbruk ska upptäckas av primärvården

Många unga män och kvinnor söker sig till primärvården för somatiska symptom, som exempelvis magont, huvudvärk eller sömnproblem. Att det ibland även finns ett riskbruk eller missbruk av alkohol eller tabletter är väl känt. Primärvården bör därför kunna vara en viktig aktör för att tidigt upptäcka missbruk och det bör finnas såväl kompetens som organisatoriska strukturer som stödjer detta.

Det är viktigt att samverka mellan primärvården, psykiatrin, beroendemottagningar och socialtjänsten fungerar. Samtidigt framhålls primärvården som en svag länk för att kunna ta fram överenskommelser mellan huvudmännen. Primärvårdens breda och delvis otydliga uppdrag anges som orsak till primärvårdens bristande medverkan. Detta i kombination med hög personalomsättning, ekonomiska och organisatoriska system som inte premierar samverkan samt en fragmenterad organisation uppfattas påverka primärvårdens incitament och förutsättningar för att arbeta med överenskommelser

Ansvarsfull läkemedelsförskrivning

Att hålla förskrivningen av narkotika minimal är viktig av flera anledningar. Som vårdgivare har man ett ansvar att narkotikaklassade läkemedel inte hamnar i fel händer. Läkemedel utskrivna av svenska läkare vinner marknadsandelar på drogmarknaden och fortsätter att bli alltmer förekommande i polisens beslag. Risken ökar för att fler börjar missbruka narkotika om tillgängligheten ökar.

Ingen ska ledas in i ett missbruk på grund av att vården hanterat narkotika på ett oansvarigt sätt. Med tydliga riktlinjer och stöd för minskad förskrivning kan regionen ta sitt ansvar i det narkotikaförebyggande arbetet.

Ungdom fri från narkotika

Det sociala trycket är stort för den som brottas med ett missbruk. Berusande medel kan vara lättare att avstå om fler i en närhet är nyktra. Och omvänt: Det är svårare att stå emot om alkoholen präglar gemenskapen. I det så viktiga förebyggande hälsoarbetet ska barn och unga prioriteras när det gäller att förhindra tobaksdebuten och användandet av alkohol.

Liberalerna anser att initiativ till åtgärder mot användning av anabola steroider och narkotika är viktigt. Den verksamheten ska följas upp och vid behov intensifieras. I FN:s barnkonvention är fastslaget skyldigheten att, t ex genom upplysning, skydda barn från narkotika. Det är mycket viktigt att detta följs.

Liberalerna vill:

- Bedriva en uppsökande verksamhet med vård för hemlösa i Örebro län
- Säkra gömda och papperslösa flyktingars tillgång till sjukvård
- Utöka arbetet med infektionssjukdomar och sprututbytesverksamhet
- Hitta riskgrupper och ge dem tidigt stöd och hjälp för att undvika missbruk
- Granska processen för utskrivning av narkotikaklassade preparat
- Ge barn och unga en uppväxt fri från narkotika

Tandvård

Det förebyggande arbetet är en viktig uppgift för tandvården. Det är viktigt att på olika sätt försöka förhindra att karies och andra tandproblem uppstår och att tandvården har en förmåga att snabbt kunna sätta in åtgärder när tandtrollen varit framme. Alla länsinvånare ska tillförsäkras en god tandvård. Privata och offentliga vårdgivare ska behandlas lika.

Stärkt valfrihet för barntandvård

Liberalerna anser, att Region Örebro län ska stå för valfrihet inom barntandvården. Det innebär att valfriheten utökas och att det blir invånarnas val som avgör vilken tandläkare som ska behandla barnen.

God tandhälsa får inte bli en social markör

Regionen, som ansvarig för planering av tandvård i länet, ska stimulera och stödja de människor som av olika skäl har en eftersatt tandhälsa som t ex tandvårdsrädda och vissa socialt utsatta grupper.

Alla ska ha råd med tandvård

Klassklyftorna inom tandvården riskerar öka. Tänder är en del av kroppen och bör behandlas lika ur försäkringssynpunkt. På sikt, när ekonomin medger, bör tandvårdsförsäkringen och sjukförsäkringen samordnas till ett gemensamt högkostnadsskydd.

Informationsklyftan ska inte påverka hälsan

Regionens arbete med att nå ut till information om tandvårdsförsäkringar behöver i större uträkning rikta sig till de grupper som generellt har svårare att tillskaffa sig information. Förmånliga tandvårdsförsäkringar inom Region Örebro län måste därför marknadsföras till låginkomsttagare och andra socialt utsatta grupper. Brist på information ska inte drabba privatekonomin genom avsaknad av en tandvårdsförsäkring.

Tandteknik på en fri marknad

Region Örebro län driver tandtekniskt verksamhet i egen regi trots att det finns en välfungerande fri marknad på området. Möjligheten för tandvården att i samarbete med egna tandtekniker genomföra komplicerande medicinska tandvårdsingrepp ska säkras. Däremot bör stora delar av den ordinarie tandtekniska verksamheten förläggas och beställas av aktörer på den fria marknaden.

Liberalerna vill:

- Införa större valfrihet för barntandvård
- Stödja människor med eftersatt tandhälsa
- Införa ett gemensamt högkostnadsskydd för tandvård och sjukvård
- Rikta marknadsföringen av tandvårdsförsäkringar till socialt utsatta grupper
- Minska den tandtekniska verksamheten som drivs i egen regi.

Etik i vård och omsorg

Vårdarbetet bygger till stor del på relationer mellan människor. Det är viktigt att vården så långt som möjligt utformas i samråd med patienten och dennes anhöriga. Alla ska ha rätt till en individuell behandlingsplan och alla som söker sig till vården ska bemötas med kunskap och respekt.

Ett jämställt bemötande

De som arbetar med människor ska ha en medvetenhet om hbtqi, jämställdhet och jämlikhet. Att ge vård, kräver teoretiska kunskaper, men också praktiskt och känslomässigt kunnande inbyggt i en humanistisk människosyn.

Vårdpersonalen måste fortlöpande få utbildning i etiska frågor. Den etiska debatten måste alltid hållas levande och liberalerna vill allt kraftfullare lyfta fram värderingar som är förankrade i filantropisk och humanistisk tradition.

Mer än kött och blod

Existentiell hälsa är en viktig del av det psykiska välbefinnandet och kan vara en nyckel till att motverka den ökande psykiska ohälsan. Enligt WHO påverkar individens existentiella hälsa hur människor uppfattar sin fysiska, psykiska och sociala hälsa. Om människor kan känna förundran, inre lugn, hopp och finner styrka i sin tro ökar också den fysiska och psykiska hälsan, enligt forskningen. Liberalerna tror en robust organisation för sjukhuskyrkan är viktig. Olika samfund gör stor skillnad för människor i sorg och kriser.

Etik är vetenskap och politik

De etiska frågorna får en allt viktigare betydelse i och med att nya forskningskunskaper öppnar vägar för en mosaik av möjligheter. Det är viktigt att etiska debatter förs fram i offentlighetens ljus så att alla kan ta del av och äga möjlighet att på olika sätt påverka utvecklingen.

Liberalerna anser att prioriteringar inom vården ska göras utifrån principen om att alla har lika människovärde. Vi måste göra upp med föreställningar att sjukvården inte står pall vid exempelvis större olyckor eller pandemier. Vi kan inte acceptera en sjukvård som inte har överkapacitet och beredskap när det som bäst behövs.

Liberalerna vill:

- Att alla invånare ska känna sig respekterade inom regionens verksamheter
- Ge vårdens medarbetare kontinuerlig utbildning i bemötande frågor
- Stärka den existentiella hälsan
- Inkludera sjukhuskyrkans verksamhet i större utsträckning
- Bidra till att öka intresset för vårdens etiska frågor

E-tjänster

Tillgång till information och möjlighet att sköta sina kontakter digitalt bör vara en självklarhet. Liberalerna var drivande i att låta patienten ta del av sin journal via nätet, och arbetet med digitaliseringen måste fortsätta.

Fax har ingen plats i modern sjukvård

Regionens medarbetare förtjänar moderna och lättanvända arbetsverktyg. Föråldrad utrusning som faxmaskiner och fast telefoni ska fasas ut omgående gör moderna redskap. Vi vill att regionens journalsystem slås samman med de i kommunal hemsjukvård för att öka patientsäkerheten.

Lätta digitala verktyg för patienter

En fortsatt utveckling av smarta, lättanvända e-tjänster som underlättar patienters vardag och ger säkrare vård. Patienter som vill ska kunna lämna hälsoinformation, ta hemtester, få behandling, boka tider, lämna återbud och följa remisser på nätet. Även information om vårdgivares behandlingsresultat och väntetider ska finnas på nätet. Patientupplevd kvalitet kan hjälpa andra patienter välja vård.

Liberalerna vill:

- Fortsätt utvecklingen av smarta och lättanvända e-tjänster
- Underlätta för patienten att välja vårdgivare
- Låt fler få del av hemtester och sjukvård på distans och öka incitamenten för detta
- Nyttja möjligheterna med digitalisering & innovation för att skapa tillgänglig och transparent vård
- Minska personalens administrationsbörda och ge dem ordentligt med tid till att fokusera på patienten
- Verka för att journalsystemen mellan region och kommun blir ett gemensamt system

Folkhälsoarbetet

Liberalerna ser helst att länets invånare är så friska att de inte behöver vård på sjukhus. Detta är ett viktigt inslag i hög livskvalitet likaväl som tryggheten att veta att vård av hög kvalitet står till buds den dag det trots allt behövs.

Hälso- och sjukvården kan bidra för att stärka människors hälsa och ge stöd, men det är den enskilda människan som måste ta ansvar för sin egen hälsa och sina levnadsvanor. Hälso- och sjukvården ska erbjuda stöd för förändringar av levnadsvanor. Kunskap om hur de egna levnadsvanorna påverkar hälsan ska förmedlas från skolåldern och uppåt. Folkhälsoarbetet och de förebyggande hälsoinsatserna ska vila på kunskap och respekt för individens självbestämmande. Den enskildes motivation ska styra alla insatser som erbjuds.

Förebyggande vård sparar lidande och resurser

Förebyggande vård är humant och resurssmart. Kunskap och engagemang kring levnadsvanor och egenvård gör långsiktig skillnad. Liberalerna vill öka informationen om livsstil och hälsa till utsatta grupper och stärka det hälsofrämjande arbetet. Kunskap om äldres behov kan förhindra sjukhusinläggningar. Okunskap är kostsam och belastar de äldre. Det vore sannolikt en besparing att låta regionen utbilda personal i äldreboenden och elevhälsa.

Folkhälsan är ett samlat ansvar för hela samhället

Sedan många år har Liberalerna tillmätt det förebyggande hälsoarbetet stor betydelse. Främst av humanitära och livskvalitetsskäl, men även av ekonomisk anledning. Vi vet, att befolkningens hälsotillstånd till stor del beror på livsstilsfaktorer.

Det är regionens skyldighet att sprida kunskap om livsstilens betydelse så att individen kan göra rationella val. Härvid har regionen informations- och utvecklingsverksamhet i samverkan med andra aktörer en avgörande betydelse. Här ska särskilt nämnas folkrörelsens aktörer, som med oförtrutet ideellt engagemang erbjuder meningsfulla forum för människor. Oavsett om det gäller olika samfund eller nykterhetsföreningar, så är stödet till dessa organisationer ofta direkt avgörande.

Den existentiella hälsan får inte bli eftersatt

Det är viktigt att inte glömma bort den existentiella hälsans betydelse, vilken också har en särskild viktig plats genom de olika religiösa samfundens arbete vid länets sjukhus. Det är viktigt att inte ta samfundens engagemang och närvaro vid sjukhusen för given, utan möjliggöra samfundens närvaro i sjukhusmiljön.

Liberalerna vill:

- Tillföra mer resurser till missbruksvården i länet
- Sätta in kraftfulla insatser för att förhindra missbruk bland ungdomar
- Etablera fler mottagningar för olika sorters beroendeframkallande ämnen

Alkohol

Bruket av alkohol blir mer normaliserat men problemen som alkoholen för med sig kan inte bortses ifrån. Alkoholen i samhället har en särställning där det finns en bred acceptans på ett sätt som tobak och andra skadliga medel inte har. Farorna med bruket är väl kända men trots detta finns alkoholen som en normal företeelse i vår vardag.

Som en organisation vars arbete handlar om att stärka länsinvånarnas hälsa behöver Region Örebro län på ett mer strukturerat sätt möta de problem som alkoholen skapar.

Nolltolerans för representation med alkohol

Alkohol användning i andra syften än de medicinska inte ska utgöra en del av Region Örebro läns verksamhet. Region Örebro län som organisation har tydliga regler som säger att all representation ska vara alkoholfri. Det gäller såväl intern som extern representation där det ska endast tillåts serveras lättöl, bordsvatten eller annat jämförbart alternativ.

Den möjlighet till undantag som finns i riktlinjerna för representation med alkohol undergräver regionens trovärdighet i frågan och måste därför avskaffas. Undantaget säger att efter medgivande av regionfullmäktiges ordförande, regionstyrelsens ordförande eller regiondirektören kan alkoholhaltig öl och/eller vin serveras. Det här är problematiskt då det inte finns några legitima skäl till varför ett undantag från riktlinjerna bör vara möjlig.

Tillgängligt stöd

Stöd för att hantera ett riskbruksbeteende av alkohol ska finnas tillgängligt i primärvården och kunskap om de evidensbaserade behandlings- och egenvårdsmetoder som utvecklas ska spridas till länets vårdcentraler.

Alkolås och alkoholtester

Inom Region Örebro län finns ett stort antal fordon, såväl egna som upphandlade via olika hyrbilsbolag. Behovet av funktionella fordon är för många verksamheter stort och förväntas öka. Regionens fordon kan användas dygnet alla timmar och av olika förare.

Liberalerna vill se ett införande av alkolås i merparten av regionens fordon och även vid upphandlade inhyrda fordon. Undantaget är utryckningsfordon där annan form av alkoholmätning kan ske. Risken att omkomma i trafiken är tolv gånger högre för en förare med 0,2–0,4 promille, jämfört med att köra nykter.

Region Örebro län ska vara en arbetsgivare som så långt det är möjligt arbetar olyckspreventivt. Genom att införa obligatoriska alkolås så kan vi förebygga olyckor och även snabbt fånga upp personer som har ett alkoholberoende.

Liberalerna vill:

- Säker att utryckningspersonal genomför ett godkänt alkotest innan påbörjat pass
- Sätta in alkolås i samtliga fordon som inte är utryckningsfordon
- Säkerställa att representation är alkoholfri utan undantag

Funktionsrättsfrågor

Politik för människor med funktionsnedsättning handlar om frihet. Därför har funktionsrättsfrågorna alltid legat Liberalerna varmt om hjärtat. Dessa frågor inkluderar såväl kroppsliga som psykiska funktionsnedsättningar.

Samhällets insatser för människor med funktionsnedsättning ska anpassas till den enskilda individen. Den enskildes valfrihet i hur hjälp och stöd utformas är en viktig utgångspunkt.

Utvecklingen inom hjälpmedelsområdet måste stimuleras och avancerade hjälpmedel måste komma personer med funktionsnedsättning till del, även om det i många fall kan vara kostnadskrävande.

Sjukvårdsinformation ska anpassas och finnas tillgänglig för alla. Tolkhjälp ska finnas lätt tillgänglig. Personal ska ha god kunskap om dolda funktionsnedsättningar.

Liberalerna vill ta tillvara den samlade kunskap och erfarenhet som finns inom funktionsrättsrörelsen och patientorganisationerna.

Personer med funktionsnedsättning har i dagens stressade arbetstempo svårt att komma ut på arbetsmarknaden. Det är viktigt att verka för att personer med funktionsnedsättning får arbete. Detta kan bland annat ske genom ekonomiskt stöd till handikappanpassning av arbetsplatser och utbyggt lönebidrag.

Funktionshindermottagningar

Den som har ett funktionshinder har ofta andra behov inom vården. Kompetensen kring bemötandet och hanterandet av patienter med varierande funktionshinder är inte en självklarhet inom alla regionens verksamheter. Därför behövs mottagningar där denna kompetens kan koncentreras och bättre svara upp för det vårdbehov som invånare med funktionshinder har.

Region Örebro län ska säkerställa att stödet som går till patientorganisationer vilar på vetenskaplig grund. Organisationer som bygger sin verksamhet på tveksamt vetenskapligt underlag ska inte erhålla något bidrag.

Liberalerna vill:

- Ge människor med funktionshinder lika rätt till jämlikhet i levnadsvillkor
- Stimulera utvecklingen inom hjälpmedelsområdet
- Tillgängliggöra all offentlig miljö för alla
- Göra regionens information förståelig för samtliga länsinvånare
- Öka kunskapen inom vården om dolda funktionsnedsättningar
- Etablera funktionshindermottagningar inom primärvården

Jämställdhet och jämlikhet

Liberalerna har kämpat för kvinnors lika rättigheter i över hundra år. Det är inte konstigt då Liberalismens fundament är försvaret av varje individs rättigheter. Vi tror på alla människors lika rättigheter.

Rättvisa löner

Jämställdheten ska främjas genom individuell anknytning i föräldraförsäkringen och rätt till barnomsorg. Arbetsgivare måste underlätta för människor att förena förvärvsarbete med ansvar för familjen. Gamla strukturer och normer gör att människor inte bedöms som individer, utan som delar av kollektiven ”kvinnor” eller ”män”. För oss inom Liberalerna är det en självklarhet att bekämpa all form av lönediskriminering.

Utbildning, mentorprogram, aktiv rekrytering, och positiv särbehandling kan ge bättre en balans mellan könen såväl i politiken som i arbetslivet.

Rutiner för att upptäcka våldsutsatta

Inför rutiner för vårdgivare och skolor för att upptäcka våldsutsatthet och hedersrelaterade problem. Inför rutiner vid hälsokontroller att alltid ställa frågor för att upptäcka alla former av våldsutsatthet och tydligt synliggöra t.ex. barn- och tvångsäktenskap, könsstympning och sexualbrott. Mer resurser till kvinnojourer och större samverkan mellan sjukvård och polis vid misstanke om partnervåld.

Anonymiserade jobbansökningar

Det är alltid den sökandes talang och kompetens som ska vara av avgörande vid en anställningsprocess. Aldrig etnisk bakgrund, könsidentitet eller religion. Tyvärr visar många studier att det fortfarande förekommer omfattande diskriminering vid jobbansökningar. Forskning har visat att en sökande med ett arabiskt namn har nästan hälften så stor chans att få en arbetsintervju allt annat lika. Den här typen av tydlig diskriminering måste stoppas.

Ingen diskriminering vid blodgivning

I dagsläget kan homosexuella män i praktiken inte donera blod i Sverige. För att få göra det måste man nämligen leva helt celibat i sex månader. Detta är ett villkor som bara gäller homosexuella män och är baserat på fördomar. Att dagens regler utan anledning inskränker möjligheterna för män som har sex med män att donera blod är inte rimligt. Blodgivning ska vara baserat på risktagande, inte på sexuell läggning. Alla ska få donera blod på lika villkor.

Liberalerna vill:

- Motverka omedvetens diskriminering i anställningsprocessen
- Ständigt förbättra arbetet med jämställda löner
- Säkerställa att det finns adekvata rutiner för att hitta våldsutsatta
- Göra karenstiden för att donera blod lika för alla oavsett sexuell läggning

Utbildning

Tillgången till högre utbildning och forskning är viktiga frågor. Det är bra att Örebro universitet nu arbetar både brett och djupt med för länet viktiga utbildningar. Ska näringslivet vara intresserat av regional etablering ska den offentliga sektorn klara samhällsutvecklingen. Det är viktigt att regionen och olika utbildningsaktörer arbetar nära under långsiktiga förhållanden.

Låt civilsamhället driva folkhögskolorna

Folkhögskolan har en mycket viktig uppgift att stärka folkbildningsarbetet, inte minst som utbildningskomplement för ungdomar som har svårigheter i grundskolan. Folkhögskolorna kan även bidra med utbildningar som näringslivet och den offentliga sektorn efterfrågar.

Folkhögskolorna i Fellingsbro och Kävesta har regionen som huvudman. Liberalerna anser att folkhögskolorna ska överföras till annan huvudman. Tänkbara nya huvudmän kan vara stiftelser.

Därför krävs inte bara en bra skola för barn och ungdomar, utan också en väl utvecklad vuxenutbildning. Fler måste få möjlighet att omskola sig eller förbättra sina grundkunskaper. Folkhögskolan i Fellingsbro och Käversta borde göras om till en yrkeshögskola där region Örebro län är utbildningssamordnare. Vi måste fortsätta satsa på yrkesutbildning av kvalitet och satsa på den framgångsrika yrkeshögskolan.

Vårdens veteraner ska kunna göra snabb comeback

Det finns många pensionerade som har en vårdutbildning och möjlighet att bidra men där de digitala systemen sätter stopp för att våga hoppa in och jobba timmar. För den läkare, sjuksköterska eller annan viktigt vårdkompetens som vill bidra ska regionen erbjuda utbildning i it system för att sänka tröskeln att ta steget in i arbetslivet igen. Alla kan bidra och det ska vara möjligt att jobba efter pension och som veteran göra comeback.

Liberalerna vill:

- Utredda om folkhögskolorna kan föras över till annan huvudman
- Underlätta för äldre vårdpersonal att våga arbete längre upp i åldrarna

Samverkan med skolans huvudmän

Det regionala utvecklingsuppdraget som Region Örebro län driver är nära kopplat till det utbildningsuppdrag som ligger på kommunerna att driva. Ska Örebro län vara ett län med en god regional tillväxt behöver samarbetet mellan regionen och de kommunala skolhuvudmännen bli bättre med en stärkt samverkan.

Företagande och entreprenörskap ska vara en del av skolan

En god väg till nyföretagande är deltagande i verksamheter så som Ung företagsamhet. Där får ungdomar förverkliga sina idéer och pröva sina vingar som entreprenörer tack vare stöd från ideella aktörer. Förutsättningarna för sådana samarbeten mellan skolväsendet och ideella aktörer ska vara goda och bör utvecklas.

Unga kan vara medieproducenter, inte bara konsumenter

Var och en av Sveriges unga kan fritt sprida sina ord, bilder, idéer och drömmar, men lättillgängligheten skapar även problem för pressetiken. Genom vägledning och utbildning i det journalistiska hantverket kan egen producerad media producerad av andra unga ökar respekten och värdet av journalistiken.

En levande demokrati behöver en mångfald av aktörer inom det lokaljournalistiska utbudet. Därför är organisationer som Ung Media Sverige en viktig demokratisk samarbetspartner för länets skolor då de erbjuder unga en möjlighet att få insyn i mediebranschen. Får unga medieintresserade tidigt stöd i att utveckla sina tankar om en lokal skoltidning, ljud eller bildsända nyhetsinslag bidrar det till ett gott demokratiskt samhälle.

Stärkt Elevhälsa

Vi vill satsa på elevhälsan genom ökad samverkan med regionens kommuner. Vård för psykiska besvär ska vara lika lättillgänglig som annan vård, och därför måste psykologer och kuratorer bli en integrerad del av elevhälsan. Vi vill också öka samarbetet mellan barn- och ungdomspsykiatri och socialtjänst. Förebyggande hälsovård såsom vaccinationsprogram ska nå alla ensamkommande flyktingbarn och ungdomar i Hem för vård eller boende (HVB).

Liberalerna vill:

- Stärka samarbetet med Ung Företagsamhet
- Samverka med länets skolor för en ökad lokaljournalistik hos unga
- Förbättra samarbetet mellan Elevhälsan och regionens verksamhet

Miljö

Liberalerna vill ha en långsiktig hållbar utveckling på miljöområdet för att möta framtiden med hållbara lösningar. Det handlar bland annat om att skydda människors hälsa, bevara biologisk mångfald, hushålla med naturresurser samt skydda natur och kulturlandskap.

Alla beslut ska vägas ur ett miljöperspektiv

Ett konsekvent miljötänkande baserat på kunskap ska genomsyra alla sektorer. Härvid ska varje sektor; jord- och skogsbruk, industri, kommunikationer, hushåll med flera ta sitt ansvar och det konkreta miljöarbetet beröra varje invånare. Miljökonsekvensanalyser bör ske före varje politiskt beslut som kan påverka miljön. Jämsides måste en internationell påverkan bedrivas, då en stor del av problemen kommer utifrån.

Bättre miljöarbete genom EU

Vi anser att man genom olika konkreta åtgärder bör angripa försurningen, övergödningen och det marknära ozonet. EU kan vara ett effektivt instrument för internationella överenskommelser och förbud. En överföring av transporter till mer miljövänliga kommunikationsmedel liksom satsning på noggrant upphandlad kollektivtrafik kan leda till förbättrad miljö.

Miljöforskning är en del av den regionala utvecklingen

För den regionala utvecklingen ska gå i en hållbar riktning är det viktigt att forskningen på kring hållbarhetsfrågorna får ett självklart utrymme inom tillväxtfrågorna. Det är då naturligt att satsa på forskning och kunskapsinhämtning på miljöområdet. Liberalerna vill därför att regionen bidrar till forskning som bedrivs inom de miljöområden som är viktiga för länet.

Elektrifiering

Ur ett miljöperspektiv är det viktigt att drivmedel går från fossilt till förnybart. Ska det vara möjligt behöver ett bättre arbete med en elektrifiering av fordonsflottan och av den infrastruktur som finns i länet.

Laddinfrastruktur behöver inviteras och installeras runt om i länet för att alla ska ha möjlighet att byta till ett miljövänligt fordon. Det ska även fortsatt arbetas med utvecklingen av el vägar för den tunga godstrafiken på mycket trafikerade vägsträckor.

Liberalerna vill:

- Att det alltid görs miljökonsekvensbeskrivningar vid inköp
- Att det finns miljöinriktad inköspolicy att utsläpps begränsningar
- Bidra till forskning kring miljöfrågor av intresse för regionen
- Fortsätta arbetet med att elektrifiera länets infrastruktur

Trafik

Örebro län behöver ett vägnät och en infrastruktur som möjliggöra goda resmöjligheter och som klarar av att hantera perioder av ökad trafik utan att drabba resenärer negativt.

Bygg ut E20:an till sex filer

Den överbelastade E20:an som går genom södra länet till Örebro stad är ett stort problem, med många olyckor och långa köer. Framförallt uppstår olycksrisken när många bilar, lastbilar och bussar trängs på de två filerna. Trängseln på E20:an påverkar även kringliggande samhällen negativt, när många fordon väljer andra mindre vägar istället. Liberalerna vill att E20:an byggs ut till sexfilig motorväg.

Vägarbeten får inte drabba pendlare negativt

Det måste finnas lämpliga vägar att välja som alternativa pendlingstråk vid vägarbeten och olyckor. För den som pendlar och reser inom Örebro län ska det alltid finnas alternativa vägval för att undvika köbildning på riksvägarna.

Vägarbeten ska planeras så att pendlare i god tid uppmärksammas och kan eftersöka hur resas restider påverkas. Det ska tydliggöras och möjliggöras en alternativ väg.

Säker pendling med bil

För den som pendlar tidiga morgnar och sena kvällar mellan bostad och arbete ska det kännas tryggt att resa på vägarna i Örebro län. Vid mörka regniga nätter vår och höst kan sikten vara mycket begränsad och innebära stora risker för de som har en tid att passa. Trafiksäkerheten och belysningen måste därför vara mycket god på de stora pendlingsstråken som finns inom länet. Ingen ska riskera en trafikolycka på grund av dåligt belysta vägar.

Ägare av enskilda vägar måste respekteras

Flera av de vägar som finns runt om i länet ägs och förvaltas av privata ägare, vägföreningar, samfälligheter och byalag. När nya resmål etableras och en utbyggnad av den naturnära turismen sker måste en ökad trafik på de privata vägarna ske i samförstånd med ägarna.

Det finns ett stort värde i att destinationer och naturnära miljöer har en god standard och skötsel av vägarna dit för resenärer. I de fall där ett ökat slitage uppstår på grund av investeringar i resmål genom den regionala utvecklingspolitiken ska vägägaren kompenseras för de extra kostnader som uppstår.

Liberalerna vill:

- Bygga ut europaväg 20 som går genom Örebro
- Säkerställa att vägarbeten inom Örebro län inte drabbar pendlare negativt
- Att resa med bil under dygnets mörka timmar ska kännas tryggt
- Kompensera ägare av privata vägar vid ökat slitage på grund av den regionala utvecklingen

Kollektivtrafik

En väl fungerande kollektivtrafik underlättar för länsborna att ha en viss frihet vid val av boende, arbete, fritidsverksamhet mm. Dessutom är kollektivtrafiken miljövänlig.

Ekonomiskt hållbar kollektivtrafik

Biljett intäkterna bör ge en skälig täckning av kostnaderna. Därför måste taxeyesystemet kontinuerligt ses över och skattefinansiering bör ej överstiga 40 %. Kommunala bussbolag vill vi inte komma tillbaka till. Vad gäller tågtrafiken är regionen en lämplig motpart i förhandlingarna med staten som ombyggd trafik i Mälardalen och Bergslagen.

Rusningstrafiken får inte utvecklas till en rusningstrafik

Kollektivtrafiken är en tjänst som kan väljas, men också väljas bort. För att fler ska välja kollektivtrafiken framför andra trafikslag så måste kollektivtrafiken vara attraktiv, trygg, tillgänglig och fungerande. Det skapas dels genom att den byggs ut för att möta det ökade behovet av transporter och genom att skapa nya resvägar, dels genom att vi vårdar den som redan finns och gör den än bättre, så att fler kan och vill resa med kollektivtrafiken.

Upprustning och underhåll i kollektivtrafiken

Trygga och inbjudande resenärsmiljöer är viktigt för att upprätthålla och stärka kollektivtrafikens attraktionskraft. Nedskräpning, skadegörelse och bristande underhåll ökar inte viljan att åka kollektivt och ska därför fortsatt prioriteras och åtgärdas fort. Att rusta stationer, öppna upp fler ingångar där så är möjligt och förbättra städning och allmänt underhåll samt se över bytespunkterna leder kanske inte alltid till att höja kapaciteten nämnvärt i kollektivtrafiksystemet, men det ökar trivseln och tryggheten och kan därmed öka attraktionskraften för kollektivtrafiken.

Modern trafikpolitik handlar inte bara om att bygga nytt. Den handlar också om att vårda det vi redan har, och göra det bättre. Underhåll av befintlig infrastruktur får inte heller negligeras – resenärerna bryr sig inte om var felet ligger eller vem som är ansvarig. Kollektivtrafiken ska fungera.

Lägre pris för långa sträckor

För att uppmåna pendlare att välja bussen istället för bilen behöver det bli billigare ju längre man åker, inte dyrare. Den som pendlar från Kopparberg till Örebro ska ha mycket förmånliga priser om den väljer bort bilen för bussen. Den samhällsekonomiska vinsten att få pendlare att välja kollektivtrafik längre sträckor istället för bilen över vägar de minskade intäkter som det skulle innebära.

Färdtjänst som arbetsresor

Färdtjänstresor till och från förtroendeuppdrag och andra ideella uppdrag ska underlättas och främjas för att alla människor ska ges möjlighet till delaktighet och inflytande. Det stärker demokratin. Likaså ska personer med funktionsnedsättning ha bra förutsättningar för att kunna använda färdtjänsten i sitt arbete eller under studietiden. För att färdtjänsten ska underlätta för deltagande på arbetsmarknaden för dem som kan och vill måste bedömningarna

av vad som är arbetsresor respektive tjänsteresor ses över. Funktionsnedsatta ska ha bra förutsättningar att delta i arbetslivet, som anställd eller egen företagare.

En utbyggd regional tågtrafik

Den regionala tågtrafiken binder samman länets kommuner med varandra och kringliggande kommuner och destinationer i närliggande regioner. Tåget är det snabbaste trafikslaget för den som pendlar och det i överlag mest miljövänliga om man räknar bort cykeln. Därför behöver möjligheten för att tågpendla inom och ut från regionens orter öka.

En målsättning är att det ska vara lätt att resa med tåg mellan regionens centralorter inom varje kommun. Det bör även undersökas i samverkan med kommuner och trafikverket vilka mindre orter som idag saknar tågtrafik men har möjlighet genom nyinvesteringar att etablera tågtrafik för pendlare och övriga resenärer.

Lättare att kombinera olika resesätt

Kollektivtrafiken i Örebro län ska utgå ifrån möjlighet att kombinera olika resesätt. Den som åker buss på landsbygden ska ha goda möjligheter att parkera sin cykel vid en busshållplats och ta med sin cykel på bussen. Det är även vara lätt att ta buss och bil till tågstationer och från tågstationer vidare med andra trafikslag.

Landsbygdsbussar är en grundläggande samhällsservice

Kollektivtrafiken på landsbygden är en avgörande del för att binda ihop länets olika orter och samhällen. Erbjudandet och utbudet av kollektivtrafik måste utgå ifrån andra premisser än den linjetrafik som planeras i tätorter.

Tillgången till kollektivtrafik på landsbygden är även i högre grad en demokratisk fråga. I de fall då linjetrafik ska planeras om ska alla de som nyttjar och berörs av förändringen inkluderas och informeras om förändringsarbetet.

Kollektivtrafiken ska tillgängliggöra kultur i länet

Det finns en stort och högkvalitativt kulturutbud runt om i hela länet både i tätorter och ute i glesbygden. Regionens kollektivtrafik ska ha ett ansvar över att säkerställa goda kommunikationer till de platser som är en del av kulturen i länet.

Barn och unga runt om i länet ska få tillgång till att uppleva konst och kultur utanför deras hemort. Kollektivtrafiken kan här bidra till att i samarbete med skolor och föreningar runt om i länet stödja med transporter för dessa ändamål.

Samägande av bussbolag förhindrar den lokala demokratin

Region Örebro län äger tillsammans med Region Västmanland det gemensamma bolaget Svealandstrafiken som driver kollektivtrafik i båda länen. Ett gemensamt ägande av bolaget förhindrar lokala politiska beslut då både parter måste vara överens om styrning av bolaget. Då Örebro och Västmanland är två distinkt olika politiska och geografiska området finns risk för att en oenighet skapar lokaldemokratiska problem i styrningen av kollektivtrafiken. Därför bör Region Örebro län inte ägda bussbolag tillsammans med någon annan part utanför Örebro län.

Liberalerna vill:

- Hålla en väl fungerande kollektivtrafik i länet
- Ge rätt ekonomiska förutsättningar för kollektivtrafiken
- Skapa goda förhållande för både kollektivtrafik och bilism i tätorter
- Rusta upp hållplatserna inom kollektivtrafiken
- Göra det förmånliga att pendla långa sträckor med buss
- Att regelverket för arbets- och tjänsteresor ses över för att underlätta för personer med funktionsnedsättning att delta på arbetsmarknaden.
- Se över behovet av fler tågstationer och stop i länet
- Utöka möjlighet att kombinera kollektivt resande med andra resesätt
- Säkerställa en stabil kollektivtrafik på landsbygden
- Låta kollektivtrafiken bidra till kulturens tillgänglighet
- Avbryta samägandet av Svealandstrafiken AB med Region Västmanland

Fastigheter

Det är viktigt att lokalbehovet hela tiden ses över så att lokaler, som inte behövs för verksamheten, sägs upp så att inte onödiga lokalkostnader uppstår.

Miljö och klimatanpassade fastigheter

Samtliga lokaler som ägd och förvaltas av Region Örebro län ska ha en hög klass på miljö och hållbarhet. Solpaneler och insatser för biologisk mångfald på och runt omkring regionens fastigheter ska vara en självklarhet. Lokaler ska även vara energieffektiva och bidra till ett mindre ansträngt klimat.

Öka nyttjandegraden av specialiserade lokaler

Regionens specialiserade lokaler ska användas vad de är byggda för och ha en hög nyttjandegrad. Lokaler är dyra i både investering och drift. I de fall det finns möjlighet att hyra ut eller låta externa aktörer vara verksamma i dessa lokaler ska regionen ha en välvilligt inställt perspektiv för att hyra eller låna ut lokaler.

Flexibla lokaler

Vid ny- och ombyggnation är det viktigt att varje projekt noggrant granskas för att se om det går att bygga på ett billigare och mer funktionellt sätt. Lokaler som byggs idag ska vara funktionella en lång tid framöver. Planlösningar och byggnadsteknisk infrastruktur ska tillåta förändringar över tid och anpassning av lokaler till annat syfte än vid byggnation.

Översyn av regionens fastigheter

Regionen ska inte äga fastigheter i onödan. Finns fastigheter som andra har ett intresse av att köpa eller nytta ska regionen inte sätta stopp för nyttig ekonomisk verksamhet. Fastigheter och lokaler som inte används eller nyttjas i tillräckligt hög grad för att ekonomiskt rättfärdiga ett ägande av fastigheterna ska avyttras.

Avskaffa Länsgården fastigheter AB

Regionen äger och förvaltar fastigheter genom det helägda aktiebolaget Länsgårdens Fastigheter AB. Frågor man kan ställa sig är: Har vi rätt antal fastigheter? Utnyttjar vi dem rationellt? Underhåller vi dem på rätt sätt? Ska regionen vara fastighetsägare? Liberalernas svar är nej. Vi anser att Länsgården Fastigheter AB kan säljas.

Liberalerna vill:

- Att regionen vid framtida byggprojekt inför miljöanpassade lösningar
- Öppna specialiserade lokaler för externa aktörers verksamhet
- Tillgodose olika funktionsnedsatta gruppers önskemål och behov
- Se över fastighetsbeståndet och endast behålla de fastigheter som behovet kräver
- Sälja Länsgården Fastigheter AB

Kultur

Ett fritt och vitalt kulturliv är viktigt för ett demokratiskt samhälle. Dock har samhället ett övergripande ansvar för att främja mångsidighet och spridning av kulturutbudet. Kulturen skapar även arbetstillfällen och inkomster, som är viktiga inte minst i glesbygden. I ett liberalt program för Örebro län har kulturen hög prioritet.

Värna om kulturinstitutionerna

Länsmusik, länsteater, länsmuseum och har stor betydelse för möjligheterna att ska ett rikt kulturliv i hela länet. Med regionen som huvudman för viktiga delar av länskulturen måste målet vara att fler länsinnevånare blir delaktiga av det samlade kulturutbudet.

Genom att ge kulturen en viktig plats i regionens verksamhet ges också möjlighet att stödja det stora frivilliga folkrörelsearbetet som utförts av många ideella organisationer som exempelvis ungdoms-, idrotts-, hembygds- och pensionärsorganisationer samt studieförbund.

Professionell kultur

Örebro län ska ha ett bra utbud av professionell kultur. Det ligger på regionen att bidra till att det blir möjligt. När kommunerna ansvarar för breddkultur behöver regionen samverkas och samordna med länets professionella kulturskapare för att ge hela länet ett stort och högkvalitativt kulturutbud.

Biblioteken är kunskapens infrastruktur

En väl fungerande biblioteksverksamhet är grundläggande för den länets kulturella och kunskapsmässiga infrastruktur. Region ansvar för länsbiblioteket måste tas på allvar och samtliga bibliotek i länet ska få det stöd de behöver från regionen för att bedriva en bra verksamhet. Det är även viktigt att inte glömma den roll som sjukhusbibliotek utgöra på regionens sjukhus. När kroppen vårdas behöver även sinnet stimuleras.

Regional kulturplattform

Regionen behöver på ett bättre sätt tillgängliggöra information om kulturmål och aktiviteter i länet. Ett arbete med att ta fram kulturkartor kan underlätta för länet aktörer inom kulturområdet att nå ut med sin verksamhet.

Det ska vara lika lätt för den lilla kulturföreningen som den populära kulturskaparen att nå ut med sin information till länets kulturintresserade. Regionen har ett ansvar för att föreningar och kulturskapare får denna möjlighet.

Fristadsregion för kulturella utövare

Flera regioner i landet är fristadsregioner och tar emot kulturella utövare från länder där yttrandefriheten är begränsad. Vi anser att Region Örebro län är en tillräckligt stor region för att ha en egen kulturstipendiat och bör se ett sådant arbete kan ske i syfte att öka kulturens roll i vårt samhälle och ett sätt att verka för integration. Arbetet skulle kunna ske i samarbete med flera kommuner i Sydnärke såsom Kumla, Hallsberg och Askersund

Fristadsregion för kulturella utövare Flera regioner i landet är fristadsregioner och tar emot kulturella utövare från länder där yttrandefriheten är begränsad. Vi anser att Region Örebro län är en tillräckligt stor region för att ha en egen kulturstipendiat och bör se ett sådant arbete kan ske i syfte att öka kulturens roll i vårt samhälle och ett sätt att verka för integration. Arbetet skulle kunna ske i samarbete med flera kommuner i Sydnärke såsom Kumla, Hallsberg och Askersund

Liberalerna vill:

- Att regionen medverkar till kulturutbud i hela länet
- Att stödet till biblioteken ökar
- Värna länets kultur institutioner
- Underlätta för kulturskapare att nå ut med sin verksamhet
- Att Region Örebro län öppnar upp för att bli en fristadsregion.

Företagande

Fria samhällen bygger välstånd genom att en mångfald av idéer, kompetenser och synsätt fritt får konkurrera. När människor inte försörjer sig själva och inte får uppleva friheten av att tjäna en lön för arbete, skapas spänningar i samhället.

Fler företag får fler i arbete

När den liberala arbetslinjen rullades ut under 00-talet innebar den ett paradigmskifte: Sjukskrivningarna sjönk och sysselsättningen tog fart. De jobbskatteavdrag och bidragsreformer som då var kontroversiella har i efterhand kommit att bestå med bred politisk acceptans. När företag kan anställa och fler kommer i arbete vinner alla. Därför måste regionen bidra till bättre förutsättningar för företag att anställa.

Utan arbete ökar utanförskapet

Varje dag utan arbete stärker utanförskapet. Många av länets invånare lever idag i ett långvarigt utanförskap på grund av arbetslöshet. Allt för många av dessa är nyanlända och socialt utsatta grupper som bor i utanförskapsområden.

När vi diskuterar dessa problem får det aldrig förtigas att det i utanförskapsområden lever och verkar tusentals och åter tusentals som arbetar eller driver företag. Dessa personer behöver få politikens uppmärksamhet och stöd för att hantera den regelbörda fler av måste hantera. Vi vill att förortens entreprenörer ska lägga mer kraft på jobbskapande och affärsnytta, inte krånglig byråkrati.

Egenförsörjningsmålet ska vara ett inriktningsmål

Samhället ska uppmuntra omställning, utbildning, arbete och strävan. För den regionala tillväxtpolitiken är egenförsörjning det sätt som bör användas för att utvärdera länets ekonomiska förhållanden. Att kunna försörja sig själv visar på en högre integration och självständighet från offentliga bidragsprogram än att enbart se till den som är sysselsatt.

Exportfrämjande

Företag som har möjlighet att exportera till utlandet ska få det stöd som krävas för att utöka sin verksamhet i den riktningen. Sverige är ett litet exportberoende land och länet entreprenörer måste få rätt förutsättningar för att starta de nya stora globala exportföretagen grundade här i Örebro län.

Liberalerna vill:

- Ge bättre förutsättningar för företagande
- Stärka arbetet med att få den i socialt utanförskap i arbete
- Göra egenförsörjning till den viktigaste indikatorn för den lokala arbetsmarknaden
- Utöka arbetet med exportkrediter

Trygghet

Majoriteten är hederliga, arbetar, betalar skatt och följer svensk lag. Dessa människor har en hög förväntan på att regionen tillgodo ser dem med rätten att få känna sig trygg.

Trygg kollektivtrafik

En analys av brottsligheten och otryggheten visar att den tenderar att vara koncentrerad till vissa kommuner, kommundelar och platser i länet, varav många ligger i anslutning till Region Örebro län verksamhet i form av kollektivtrafiknoder och hälso- och sjukvårdsnoder. Det innebär att Region Örebro län inte bara påverkas av, utan också har möjlighet att påverka, de förhållanden som bidrar till uppkomsten av brott och otrygghet i regionen.

Skadegörelse ska åtgärdas snabbt

Redan i dagsläget genomför Region Örebro län för att minska brottsligheten och öka tryggheten. Det handlar om förebyggande insatser i form av ordningsvakter och väktare, larm och kamerabevakning, men också om insatser för att hantera brottslighetens konsekvenser i form av sanering av skadegörelse och klotter. Målet för Region Örebro län arbete med säkerhet och trygghet bör vara att kollektivtrafiken och vårdmiljöer ska vara trygga platser för alla de som nyttjar den.

Våldsutsatta ska få ett kraftfullt stöd

Alla människor ska kunna leva i frihet från rädsla att utsättas för våld, det är en fråga om allas rätt till fullt åtnjutande av mänskliga rättigheter. Personal inom kommun och landsting möter dagligen eller regelbundet våldsutsatta barn och vuxna. Detta ger kommuner, landsting och regioner en unik möjlighet att uppmärksamma våldet och erbjuda stöd, skydd och behandling.

Informationssäkerhet

Vårt samhälle blir alltmer digitalt och regionens verksamhet behöver en fungerande digital infrastruktur. Flera regioner har under de senaste åren blivit utsatta för cyberattacker. Regionen bör se över informationssäkerheten för att försäkra sig om att vi inte utsätts för cyberangrepp där viktiga delar i regionens verksamhet slås ut eller att obehöriga får tillgång till data.

Liberalerna vill:

- Att det ska finnas ordningsvakter inom kollektivtrafik, hållplatser och perronger.
- Upprätta en trygghetslinje vid upplevd otrygghet inom kollektivtrafik
- Genomför en regional trygghetsundersökning för att skapa en gemensam lägesbild
- Ta fram en strategi med fokus på de kriminella hoten i form av välfärdsbrottslighet och korruption riktade mot Region Örebro län.
- Att rutiner, stöd och vägledning för att ställa frågor om våldsutsatthet utvecklas och spridas till hälso-, sjukvård- och tandvårdspersonal.
- Se över regionens informationssäkerhet

Energi

Om vi ska nå klimatmålen måste vårt samhälle ställa om till ett fossilfritt och effektivt energisystem. Region Örebro län stödjer näringsliv, kommuner och myndigheter när det kommer till arbetet med energiomställningen.

Laddinfrastruktur för anställda och besökare

För att Örebro län ska få en fungerande laddningsinfrastruktur krävs det att det finns laddningsstationer i hela länet, inte bara i Örebro kommun. På regionens parkeringsplatser bör det finnas publika laddningsstationer för elfordon. Det finns just nu endast publika laddningsstationer på ett av regionens sjukhus, Universitetssjukhusets parkering. Fler av länets invånare måste få möjligheten att använda sig av elfordon.

Översyn av vattenkraftens påverkan på biologisk mångfald

Den småskaliga vattenkraften är en viktig del inom den lokala energi och kraftförsörjningen men stora delar av vattenkraften byggdes under en tid då miljöaspekter som biologisk mångfald fick stå tillbaka.

Idag vet vi att vattenkraften påverkar stora delar av naturen om och kring dessa vattendrag och stora påfrestningar på naturen kan drabba den biologiska mångfalden. Därför behöver regionen se över och bidra till att göra den småskaliga vattenkraften i länet mer miljövänligt ur ett naturperspektiv.

Drivmedel

Regionens miljöarbete ska inte låsa fast vid enskilda drivmedelsslag. Biogas fyller en funktion i mixen av drivmedel men nya alternativ som vätgas bör även planeras in i arbetet med förnybara och miljövänliga energikällor. Fossila drivmedel ska fasas ut.

Liberalerna vill:

- Att det ska finnas laddstationer på parkeringsplatser i anslutning till regionens sjukhus, lasarett och vårdcentraler i hela länet.
- Bidra till industrins omställning av energianvändning
- Säkerställa den biologiska mångfalden beroende av länets vattendrag

Integration

Invandringen har berikat Sverige genom århundraden, och vi vill att det ska fortsätta vara så. Då måste invandring bli mer än att resa över gränsen: Nya svenskar ska släppas in i samhället på riktigt, lära sig språket, jobba och bli en del av ett Sverige som växer och utvecklas. Vi måste ha en mer fungerande integration.

Hederskultur måste bemötas kraftfullt

Media har gång på gång rapporterat att religiösa grupper och familjer med hedersnormer pressar unga till att genomföra oskuldskontroller vilket genomförs av vården, trots att det inte är förenligt med svensk lag. Därför krävs det rutiner för vårdgivare för att upptäcka våldsutsatthet och hedersrelaterade problem.

Verksamheter som uppmanar till oskuldskontroller eller oskuldsoperationer bör inte få erhålla offentliga bidrag och läkare som genomför dem bör förlora sin anställning inom Region Örebro län. Regionen bör göra en kartläggning över hela länet över hederskultur för att bilda en gemensamuppfattning över problemet och därmed rikta resurser till dit det behövs mest och där utsattheten är som störst.

Barn ska aldrig behöva tolka

Det är oacceptabelt att minderåriga barn i dag används som tolkar när deras föräldrar eller andra vuxna släktingar inte kan göra sig förstådda på svenska. Integrationspolitiken måste bygga på tydliga förväntningar på att alla som kan lära sig svenska också gör det, men när men när tolkning behövs ska det ges. Barn under 18 år ska aldrig behöva tolka åt sina familjemedlemmar.

Snabbspår och validering

Många som kommer till Sverige har en utbildning med sig som behöver valideras och kompetenssäkras. Regionen måste verka för att stärka upp arbetet med validering så att de som har eftertraktad kompetens för regionen snabbare kan få komma i arbete.

Kompetensbristen inom vården kan vara lösas om alla med den kompetens som regionen efterfrågar får möjlighet till att bidra.

Enkla jobb

Ett arbete är en nödvändig del för att lyckas bli integrerad i samhället. Region Örebro län har stora möjligheter att utöka mängden enkla jobb där nyanlända och grupper i socialt utanförskap har möjlighet att bidra till verksamheten. Att få ett första jobb är att få en fot in på arbetsmarknaden och en meningsfull vardag.

Liberalerna vill:

- Inför rutiner för att upptäcka våldsutsatthet och hedersrelaterade problem.
- Låta regionen kartlägga förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck.
- Säkerställa att barn aldrig ska behöva tolka åt sina föräldrar eller vuxna släktingar.
- Stärka arbetet med validering av kompetenser
- Bidra till att tillhandahålla fler enkla jobb

Civilsamhälle

Skärp tillsynen av demokrativillkoret för föreningsbidrag. Tillsynen måste bli kraftfullare, inte minst genom oannonserade besök och inspektioner vid evenemang som genomförs av föreningar och organisationer som får statliga bidrag.

Skärp kontrollen av organisationsbidrag

Ett aktivt föreningsliv är en av stöttepelarna i samhället och måste uppmuntras. Nattvandringar, föreningsliv och idrott bygger på människors ofta ideella engagemang. Utformningen och kontrollen av organisationsbidrag bör skärpas så att bidrag aldrig går till verksamhet som främjar segregation, motverkar demokratiska värderingar eller sprider information som saknar vetenskaplig grund. Det ska inte vara möjligt för organisationer att förmedla bidrag till medlemsorganisationer som inte uppfyller demokratiska villkor eller sprider desinformation och ifrågasätter vetenskapen.

Ökad krisberedskap

Vi har under de senaste åren upplevt flera kriser som skakat vårt samhälle. Vi lever i en allt mer global värld där det krävs samordning kring krisberedskap. Om en kris eller krigssituation uppstår ska regionen se över möjlighet att skicka förnödenheter dit det behövs. Det kan vara allt ifrån vårdpersonal, skyddsutrustning och läkemedel.

Om krig eller kris uppstår i Sverige ska det finnas en krigspolicy och beredskap. Det ska finnas medarbetare inom vården som är villiga att ställa upp och hjälpa till och det ska finnas resurser.

Tid till ideellt arbete ska vara självklart

Ett starkt civilsamhälle är ett gott komplement till den vård som det offentliga erbjuder. Flera humanitära organisationer har behov av och erbjuder sjukvårdspersonal att arbeta under kortare perioder utomlands. Anställda inom Region Örebro län ska vara medvetna om och känna stöd från sina arbetsgivare att de ska, om de vill, få den ledighet som krävs för att arbeta inom humanitära organisationer under kortare perioder.

Liberalerna vill:

- Ge ideella organisationer fortsatt ekonomiskt stöd
- Civilsamhället ska vara en självklar del i regionens beredskapsarbete
- Tydliggöra anställdas rätt att arbeta under kortare perioder för humanitära organisationer

Europa och internationalisering

I en värld som blir allt mer globaliserad är det betydelsefullt att Region Örebro län deltar i internationella samarbeten. Regionen ska vara med i utbytet av kunskap, information och teknik. EU-samarbetet innebär möjligheter för att samarbeta med likasinnade aktörer och skapa nätverk med aktörer i andra länder. Mycket av samarbetet handlar om idéutbyte, lära med och av varandra. Internationella kontakter ska vara en självklar del av regionens verksamhet och att kunna ta emot utländska gäster och visa respekt genom att hänga upp nationsflaggor tillhörande den besökande delegationen.

Ökade EU-medel till Regionen

Regionen behöver bli bättre på att delta i projekt och söka EU-medel. Region Örebro län måste arbeta för att få en större del av medfinansieringen som tillgängliggörs genom EU:s strukturfonder, program och samarbeten. Regionala prioriteringar och inflytande över medlen är en förutsättning för ett framgångsrikt regionalt utvecklingsarbete.

Fler interregionala projekt

Det är inte bidrag som skapar tillväxt och välstånd i Europa, utan framför allt en effektiv inre marknad, investeringar och ett gott innovations- och företagsklimat. För en rikare region och ett rikare EU krävs det att medfinansieringen ökar samt en mer modern regionalpolitik med en internationell syn på tillväxt. Vi måste bli bättre på att utnyttja smart specialisering där vi kopplar samman regioner med liknande eller kompletterande styrkeområden. Det är enkelt att skapa nya europeiska värdekedjor där vi tar vara på våra styrkor och hjälps åt.

Interregional miljöpolitik

För att regionen ska nå de globala målen för hållbarutveckling enligt agenda 2030 krävs det ett starkare samarbete med EU:s samverkans organ. RUS är för samverkan i det regionala miljömålsarbetet och en länk mellan nationella och lokala nivå. För att få vägledning, uppföljning och samordning i de regionala insatserna för att rädda klimatet.

Behovs inventering bland länets aktörer

För att länet ska få en bra avkastning av EU-samarbetet krävs det att vi gör en behovsinventering med länets aktörer för att kunna hitta lösningar och finansiering. Att identifiera de som skulle kunna ansöka om medfinansiering av EU eller samverkansområden är första steget i ett djupare samarbete.

Liberalerna vill:

- Öka andelen EU-medel i projekt i länet
- Tillgängliga nationsflaggor för flaggning om behov skulle uppstå
- Bidra till att miljöarbetet får en bättre styrning och uppföljning på internationell nivå.
- Skaps fler gemensamma projekt med andra regioner
- Göra en behovsinventering bland aktörer i länet

Ekonomi

Liberalernas politik utgår från angelägna uppgifter av gemensamts intresse solidariskt ska finansieras med skattemedel. Marknaden kan inte ensam skapa ett gott samhälle där alla får en del av välfärden.

En viktig åtgärd är att konkurrensutsätta verksamheterna. Regionen bör använda entreprenörer när detta innebär en effektivisering och besparing. Liberalerna vill att invånarna ska garanteras insyn enligt offentlighetsprincipen.

De regionägda bolagen ska avyttras. Gränserna mellan olika huvudmän bör suddas ut för att utnyttja tillgängliga resurser bättre. Regionen bör upphandla tjänster istället för att vara medlem i diverse kommunalförbund, där kostnaderna av erfarenhet riskerar att skena iväg.

Ansvar för att resurserna används så effektivt att faktiska behov kan tillgodoses finns hos de valda politikerna.

Liberalerna vill:

- Få ordning på regionens ekonomi
- Arbeta för att sänka skatten för länets invånare
- Se över verksamhetens effektivitet

